

Ενάντια στο φράγμα της Μεσοχώρας, Αύγουστος 2019 (+Φώτο)

του Νίκου Ιωάννου

Με μεγάλη επιτυχία έκλεισαν οι εκδηλώσεις του Δικτύου Μεσοχώρα – Αχελώος S.O.S. και του Συλλόγου Κατακλυζομένων Μεσοχώρας το βράδυ της Κυριακής 11 Αυγούστου με την προβολή του νέου ντοκιμαντέρ του Δημήτρη Κουτσιαμπασάκου “Ο Ηρακλής, ο Αχελώος και η Μεσοχώρα”. Η ιστορική πλατεία της Μεσοχώρας γέμισε από εκατοντάδες Μεσοχωρίτες οι οποίοι παρακολούθησαν με συγκίνηση την ταινία. Η εκδήλωση τελείωσε με μια ουσιαστική συζήτηση για τους αγώνες των Μεσοχωριτών και των απανταχού συναγωνιστών τους κατά του φράγματος και κατά όλων των έργων στον άνω ρου του Αχελώου καθώς και με ευχαριστίες στον δημιουργό της ταινίας για την προσφορά του σε αυτόν τον αγώνα.

Το μεσημέρι της ίδιας μέρας πραγματοποιήθηκε η παρέμβαση λιγοστών γενναίων κάτω από τον καυτό ήλιο στην στέψη του φράγματος της ντροπής.

Η Μεσοχώρα, όπως καταδείχτηκε και στη λαϊκή συνέλευση που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 10 Αυγούστου στην ίδια πλατεία, έχει συνδέσει την πρόσφατη ιστορία της με τον αγώνα κατά της εκτροπής του Αχελώου και του φράγματος σε τέτοιο βαθμό ώστε αυτός ο αγώνας να γίνεται το νοηματικό περιεχόμενο πλέον της ιστορικής ορεινής κοινότητας. Η Μεσοχώρα βιώνει την ομηρία από το κράτος και τη Δ.Ε.Η εδώ και 35 χρόνια τώρα. Αυτός ο ορεινός κοινοτικός πολιτισμός έχει μετατραπεί σε αυτές τις 3 και πλέον δεκαετίες σε μια “έρημο”, σε μια “φραγματική έρημο” μέσα στην αναμονή του κατακλυσμού στην επικείμενη τεχνητή λίμνη.

35 χρόνια ομηρίας είναι ταυτόχρονα 35 χρόνια αγώνα απέναντι στην τύφλωση των θεσσαλών παραγόντων και του ανάλγητου Ελληνικού πολιτικού συστήματος το οποίο σύσσωμο επιδίδεται

στην πώληση του πολιτικού προϊόντος “εκτροπή Αχελώου – φράγμα Μεσοχώρας”. Το πολιτικό προϊόν – εκτροπή Αχελώου έχει κοστίσει στον Ελληνικό λαό εκατοντάδες εκατομμύρια και έχει ακυρωθεί δικαστικά 6 φορές ενώ το Ευρωπαϊκό δικαστήριο έχει δώσει οδηγίες για την ακύρωσή του.

Όλες οι κυβερνήσεις προσπάθησαν επιμελώς να παρακάμψουν τις δικαστικές αποφάσεις είτε με νόμο της ελληνικής βουλής (Σουφλιάς) είτε με τμηματική υλοποίηση της εκτροπής (ΣΥΡΙΖΑ), βρήκαν όμως μπροστά τους και θα βρίσκουν συνέχεια ένα κίνημα αντίστασης ανυποχώρητο.

Και στις 3 εκδηλώσεις του *Δικτύου Μεσοχώρα – Αχελώος Σ.Ο.Σ.* οι συμμετέχοντες δήλωσαν πως ανεξάρτητα από την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατίας, απόφαση που εκκρεμεί πάνω στην προσφυγή του Συλλόγου Κατακλυζομένων Μεσοχώρας, ο αγώνας του εμβληματικού περιβαλλοντικού κινήματος του Αχελώου θα συνεχιστεί μέχρι τέλους.

Το πανελλαδικό κίνημα κατά της εκτροπής του Αχελώου έθεσε από πολύ νωρίς το ζήτημα της κοινωνικής διαχείρισης του νερού με ένα ιδιαίτερα πολιτικό βάθος και βρέθηκε αλληλέγγυο με όλα σχεδόν τα σημαντικά περιβαλλοντικά κινήματα της Ελλάδας.

Γι’ αυτό και στις φετινές εκδηλώσεις στη Μεσοχώρα είδαμε να παίρνουν το λόγο άνθρωποι του κινήματος κατά των εξορύξεων από την *Πρωτοβουλία της Αθήνας* και από την *Ανοιχτή Συνέλευση στα Γιάννενα*, από το κίνημα κατά των ανεμογεννητριών στα Άγραφα, από το κοντινό και αλληλέγγυο *Μυρόφυλλο*, ενώ ακούστηκαν χαιρετισμοί από τις *Σκουριές* στη Χαλκιδική τις *Σταγιάτες* και το κίνημα για το νερό στο Πήλιο και το Βόλο. Στις εκδηλώσεις και την πορεία συμμετείχαν και εφέτος η *Αυτόνομη Συνάντηση Αγώνα* και το *Αυτοδιαχειριζόμενο Στέκι Αγρινίου*, όπως και η *Πρωτοβουλία Πολιτών Άρτας* ενάντια στις εξορύξεις.

Βιομηχανικά Υποπροϊόντα Ξύλου & Υγεία: Στον Βωμό της Οικονομικής Πρωτοκαθεδρίας

Νίκος Ιωάννου

Για το AthensWoodschool

(Εργαστήριο και Εκπαιδευτική Κοινότητα της Ξυλουργικής Τέχνης)

Ένα από τα μαθήματα που στο AthensWoodschool βρίσκουμε συχνά μπροστά μας είναι αυτό που αφορά την κατεργασία ξύλου και την υγεία και κυρίως την επίδραση στην υγεία από τη χρήση των

βιομηχανικών υποπροϊόντων ξύλου.

Από την εμπειρία αυτού του μαθήματος μπορούμε να αναφέρουμε, εν περιλήψει, τα εξής:

Ανέκαθεν γνωρίζαμε πως η βιομηχανική κατεργασία ξύλου επηρεάζει την υγεία των εργατών οι οποίοι εκτίθενται καθημερινά σε σκληρές συνθήκες. Στην Ελλάδα το πρόβλημα πήρε μεγαλύτερες διαστάσεις με την εισαγωγή και αυξανόμενη χρήση τροπικών ξύλων. Υπάρχουν ανεξάρτητοι ξυλουργοί οι οποίοι λόγω ιδιαίτερης ευθαισθησίας δεν επεξεργάζονται ποτέ ξύλα όπως ιρόκο, αφρικανική καρυδιά, σάμπα και άλλα. Αυτό δεν σημαίνει βεβαίως πως οι κατασκευές από αυτού του είδους ξύλα επηρεάζουν τους χρήστες τους. Επίσης, θα πρέπει να τονίσουμε ότι προβλήματα όπως καρκίνος της μύτης, άσθμα, δερματίτιδα κλπ υπάρχει πιθανότητα να εμφανιστούν μετά από καθημερινή και χρόνια έκθεση των εργατών ξύλου στη σκόνη και αυτό πάντα εξαρτάται από τον τρόπο κατεργασίας του ξύλου καθώς και από τα μέτρα ασφαλείας (καλός εξαερισμός του χώρου εργασίας, απαραίτητη χρήση μάσκας κλπ).

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να τονίσουμε πως οι αρνητικές επιδράσεις του ξύλου στην υγεία, σε σχέση με άλλα υλικά, είναι πολύ μικρές.

Τα πράγματα όμως αλλάζουν όσον αφορά τα βιομηχανικά προϊόντα του ξύλου, δηλαδή τις μοριοσανίδες, ινοσανίδες κλπ: τα γνωστά σε όλους νοβοπάν, MDF και η διαδεδομένη μελαμίνη η οποία επικαλύπτει συνήθως νοβοπάν και MDF καθώς και το OSB. Οι μοριοσανίδες και ινοσανίδες αυτού του είδους είναι μια μίξη υπολειμμάτων κατεργασίας ξύλου ή και υπολειμμάτων κατεργασίας αγροτικών προϊόντων άλλοτε και επιλεγμένων οικιακών απορριμμάτων ή και θρυμματισμένων δασικών προϊόντων με ρητίνες και αποδεδειγμένα τοξικά αέρια. Επομένως, είναι φανερό πως δεν πρόκειται για «ξύλα».

Τα προϊόντα αυτά εμπεριέχουν κόλλες, η παρασκευή των οποίων βασίζεται σε μια επικίνδυνη ουσία, την φορμαλδεΐδη. Την ουσία

αυτή εμπεριέχουν και βιομηχανικά προϊόντα όπως το κόντρα-πλακέ και τα αντικολλητά μασίφ αλλά σε μικρότερη ποσότητα λόγω κυρίως του μεγαλύτερου όγκου ξύλου που χρησιμοποιείται. Η φορμαλδεΐδη είναι μια συνθετική θερμοσκληρυνόμενη ρητίνη, η οποία άρχισε να χρησιμοποιείται ευρέως από τη δεκαετία του 1930. Το χαμηλό κόστος παρασκευής της κόλλας αυτής έκανε τη χρήση της καθολική στη βιομηχανία προϊόντων ξύλου.

Ο απaráβατος νόμος του καπιταλισμού «το μεγαλύτερο κέρδος με το μικρότερο κόστος» είχε και σε αυτή την περίπτωση την εφαρμογή του με τα ίδια ολέθρια αποτελέσματα για την ανθρωπότητα όπως και σε πολλές άλλες περιπτώσεις. Σίγουρα δεν υπάρχει κάποια χειροπιαστή απόδειξη που να λέει «τόσοι θάνατοι από έκλυση φορμαλδεΐδης στα σπίτια» αλλά όλοι πλέον γνωρίζουμε, και οι ίδιες οι εταιρείες παραγωγής αυτών των προϊόντων, πως το πρόβλημα που δημιουργείται είναι πραγματικά μεγάλο.

Πριν από πενήντα-εξήντα χρόνια οι επιστήμονες στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α. βρήκαν μετά από πειράματα ποιοι είναι οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν την έκλυση φορμαλδεΐδης από τα βιομηχανικά προϊόντα ξύλου. Ο σπουδαιότερος από αυτούς τους παράγοντες είναι η θερμοκρασία του περιβάλλοντος χώρου. Όταν αυξάνεται η θερμοκρασία, η ποσότητα φορμαλδεΐδης που εκλύεται αυξάνεται λογαριθμικά.

Η υγρασία είναι επίσης ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την έκλυση φορμαλδεΐδης. Η αύξηση της περιεχόμενης υγρασίας στη μοριόπλακα από 2,5% σε 10% έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της εκλυόμενης φορμαλδεΐδης κατά 35%.

Ας φέρουμε, λοιπόν, στο μυαλό μας τις περιπτώσεις όπου περικλείουμε συσκευές που παράγουν θερμότητα μέσα σε έπιπλα από μοριόπλακες ή ινόπλακες (μελαμίνες, βακελιτικά κλπ). Θα θυμηθούμε σίγουρα την εντοιχισμένη ηλεκτρική μας κουζίνα ή τον φούρνο μας, το πλυντήριο πιάτων, το ηχοσύστημά μας, το PC. Επίσης, θα πάει το μυαλό μας στους χώρους εργασίας, τα νοσοκομεία, τα γραφεία, τα σχολεία.

Όσο διαβάζουμε για την υγρασία, στο μυαλό μας έρχεται σίγουρα ο νεροχύτης της κουζίνας μας ο οποίος περικλείεται συνήθως από κάποιον προκατασκευασμένο πάγκο μοριοσανίδας, και ακόμη πιο έντονα έρχεται στο μυαλό μας το μπάνιο και τα ξεφτισμένα έπιπλά μας από την υγρασία και εκείνη η απροσδιόριστη μυρωδιά την οποία πλέον τη θεωρούμε κάτι δεδομένο και η οποία δεν είναι τίποτε άλλο από μια μίξη μύκητα με τοξικές ουσίες – μικρή ένδειξη για τη ρύπανση του οικιακού ή εργασιακού μας περιβάλλοντος.

Όλη η γκάμα των βιομηχανικών προϊόντων ξύλου τα οποία χρησιμοποιούνται σε πατώματα, πόρτες, έπιπλα κουζίνας, έπιπλα μπάνιου, έπιπλα γραφείου, έπιπλα χώρων υποδοχής, πάγκους εργασίας, έπιπλα εργαστηρίων, υλικά συσκευασίας, επενδύσεις και εξοπλισμό πλοίων και γενικότερα δημόσιων χώρων ευθύνονται για την παραγωγή ρύπων οι οποίοι επιβαρύνουν σημαντικά την υγεία μας. Οι μυρωδιές που δημιουργούνται από την επαφή αυτών των προϊόντων με την υγρασία και τη θερμότητα είναι χαρακτηριστικές όπως προαναφέραμε, πιθανόν όμως να έχουν καταγραφεί μέσα μας σαν κάτι δεδομένο και να μην μας προξενούν εντύπωση. Έτσι, είναι σαν να έχουμε αποδεχτεί όλοι μας ως κάτι φυσιολογικό τη χρήση τέτοιων προϊόντων, και όχι μόνο έχουμε αποδεχτεί αυτά τα προϊόντα αλλά πλέον καθορίζουν τη διακόσμηση των σπιτιών μας αλλά και των δημόσιων χώρων, κάνοντάς τα όλα σχεδόν ίδια. Πλέον σε όποιο σπίτι και αν μπεις μοιάζει ίδιο με όλα τα άλλα, κάτι σαν οικοδομικός σοσιαλιστικός ρεαλισμός.

Αυτό όμως είναι μια άλλη συζήτηση.

Το πιο συχνό ερώτημα των σπουδαστών του AthensWoodschool κατά τη διάρκεια του μαθήματος για τα βιομηχανικά προϊόντα ξύλου είναι: «Μα πώς δεν χρησιμοποιούν μια άλλη κόλλα, ένα άλλο υλικό που να μην εκλύει ρύπους;» Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα όμως είναι κάπως περίπλοκη. Η χρησιμοποίηση μιας άλλης κόλλας, μη τοξικής, θα άλλαζε τους χρόνους παραγωγής και πιθανότατα θα αύξανε το κόστος παραγωγής, γεγονός που θα καθιστούσε ανέφικτη την ανάπτυξη μιας παγκόσμιας βιομηχανίας προϊόντων ξύλου στην οποία στηρίχτηκε μια απέραντη βιομηχανία και βιοτεχνία

κατασκευών, στην οποία με τη σειρά του στηρίχτηκε ένα σύγχρονο ντιζάιν αυτών των κατασκευών.

Η φορμαλδεΐδη ευθύνεται για τη δημιουργία μιας τεράστιας αγοράς την οποία αποτελούν χιλιάδες βιομήχανοι με τα περισσότερα κέρδη, εκατοντάδες χιλιάδες μικροβιοτέχνες και κατασκευαστές με λιγότερα αλλά αρκετά κέρδη, εκατομμύρια εργάτες με τα λιγότερα από όλους κέρδη (και οι οποίοι μειώνονται διαρκώς με τη εξέλιξη της βιομηχανικής τεχνολογίας) και κυρίως την αποτελούν δισεκατομμύρια καταναλωτές-χρήστες των βιομηχανικών προϊόντων ξύλου, χρήστες ενός πολιτισμού των εφήμερων κατασκευών, ενός πολιτισμού παραγωγής αμέτρητων δισεκατομμυρίων σκουπιδιών. Είναι χαρακτηριστική η εικόνα των χωματερών στις οποίες κανείς αναγνωρίζει τον σύγχρονο πολιτισμό από τα σκουπίδια της IKEA αλλά και των μικρότερων εταιρειών.

Αυτό το οποίο θα πρέπει εδώ να σημειώσουμε είναι ότι δεν έχει βρεθεί ακόμη τρόπος για να ανακυκλώνουμε τα βιομηχανικά προϊόντα ξύλου, παρότι Αμερικανοί επιστήμονες εργάζονται πυρετωδώς σε αυτόν τον τομέα εδώ και χρόνια.

Ποια, λοιπόν, θα μπορούσε να είναι η λύση σε ένα πρόβλημα που μας «περιβάλλει» σε κάθε στιγμή της ζωής μας;

Η αλήθεια είναι πως η μεγέθυνση ως καθολική αντίληψη για την παραγωγή και την οικονομία δημιουργεί τύφλωση όσον αφορά την εύρεση μιας λύσης σε ένα πρόβλημα όπως η επίδραση στην υγεία από τα αντικείμενα που μας περιβάλλουν στην καθημερινότητά μας. Ο διαχωρισμός, θα λέγαμε καλύτερα, της οικονομίας και της παραγωγής από τους υπόλοιπους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας καθιστά μοιραία αυτόν τον τομέα κυρίαρχο. Έτσι, έχουμε σαν αποτέλεσμα τομείς, όπως η πρόνοια για την υγεία μας, να υποτάσσονται στον κυρίαρχο τομέα της οικονομίας. Και όχι μόνο ο τομέας της υγείας αλλά και η αρχιτεκτονική, η πολεοδομία και φυσικά η παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων ξύλου υποτάσσονται στην «αγία» οικονομία.

Το δικαίωμα στο υπερκέρδος και γενικότερα το δικαίωμα στο κέρδος είναι υπεράνω κάθε υποψίας. Έτσι, ποτέ δεν πέρασε από το μυαλό των στελεχών, των golden boys και των χημικών της εν λόγω βιομηχανίας να αντικαταστήσουν την φορμαλδεΐδη με κάποια άλλη μη τοξική κόλλα, αλλά δεν πέρασε ποτέ και από το μυαλό των επιστημόνων που πραγματοποιούν τους σχετικούς ελέγχους εδώ και δεκαετίες μια πρόταση για αντικατάσταση της πάμφθηνης αυτής κόλλας. Ακόμη και οι προσπάθειες που γίνονται για τη χρησιμοποίηση PMDI (πολυϊσοκυαναμίδες) -πολυϊσοκυανικοί εστέρες με μικρότερη τοξικότητα από τη φορμαλδεΐδη- δεν έχουν και πολύ μεγάλη απήχηση στη βιομηχανία ακριβώς λόγω του κόστους.

Υπό το βάρος των ευθυνών λόγω της ευρείας πλέον διάδοσης των πληροφοριών περί ρύπων που εκλύουν τα βιομηχανικά προϊόντα ξύλου, οι εταιρείες του είδους εφευρίσκουν την πιστοποίηση, μια πρακτική που έχει να κάνει με την τοποθέτηση ορίων στην εκπομπή φορμαλδεΐδης. Από μια άποψη μπορούμε να πούμε πως σωστά τοποθετούνται όρια. Βεβαίως, κάθε ερευνητικό κέντρο ή ακόμη και κάθε ανεξάρτητος ερευνητής μπορεί να προτείνει τη δική του άποψη για το όριο εκπομπής και αυτές οι προτάσεις συνήθως αποκλίνουν κατά πολύ ή λίγο. Αυτή η ιστορία όμως των ορίων εκπομπής σέρνεται τώρα μισό αιώνα και το μόνο που μπορεί να μας προκαλέσει είναι υποψίες για συγκάλυψη του προβλήματος.

Μπροστά, λοιπόν, σε αυτό το μεγάλο κατά γενική ομολογία πρόβλημα εμείς προτείνουμε τα εξής:

A) Καλό εξαερισμό σε καθημερινή βάση των χώρων όπου υπάρχουν τοξικά υποπροϊόντα ξύλου.

B) Να πάψουμε να χρησιμοποιούμε τα τοξικά αυτά υποπροϊόντα ξύλου, αλλάζοντας και ελαφραίνοντας το ντιζάιν των κατασκευών μας. Αποφυγή των κουτιαστών ντουλαπών και επιστροφή στα ξύλινα κασώματα και τις πρεσσαριστές κατασκευές με μη τοξικές κόλλες.

Γνωρίζουμε πως η τελευταία μας πρόταση δεν γίνεται αρκετά κατανοητή. Ωστόσο, θα επανέλθουμε σίγουρα σε αυτό το ζήτημα,

αφού αποτελεί μια σειρά μαθημάτων του AthensWoodschool το περιεχόμενο των οποίων θα ήταν αδύνατον να συμπεριλάβουμε σε αυτήν εδώ την μικρή παρουσίαση.

Ας πάψουμε να αποκαλούμε ξύλινα τα έπιπλα της κουζίνας μας, του μπάνιου μας ή του δωματίου των παιδιών μας, μήπως και εμπεδώσουμε έτσι την πραγματικότητα.

Ας μάθουμε να χρησιμοποιούμε την ξυλουργική τέχνη του παρελθόντος σε συνδυασμό με τις σύγχρονες τεχνικές δυνατότητες – είναι σίγουρο πως δεν θα βγούμε χαμένοι.

Βιβλιογραφία:

Μαντάνης 2009

Σιμόπουλος 1985

Rizosdimitris.blogspot.com

Η εκπομπή της Βαβυλωνίας της 1ης Φεβρουαρίου (audio)

Εκπομπή BABYΛΩΝΙΑ.

Κάθε Παρασκευή 18:00-19:00 στο Ραδιόφωνο του The PressProject.

Την Παρασκευή 1η Φεβρουαρίου ο Νίκος Ιωάννου και ο Στέφανος Μπατσής καταπιάνονται με τις καταστροφικές συνέπειες του εξορυκτισμού για τη δημοκρατία, το περιβάλλον και την ανθρώπινη ζωή. Μια ματιά που ξεκινά από τη Βραζιλία, περνά από την εθνικά παραζαλισμένη Ελλάδα για να καταλήξει στη Βενεζουέλα των επίδοξων Μπολιβάρ.

Αστική Έρημος

Νίκος Ιωάννου

Επιστρέφοντας από τη Σόφια, είχα στο
μυαλό μου δύο εικόνες. Η μία ήταν το κέντρο της πόλης, το
ιστορικό της κέντρο
με τα όμορφα κτίρια, που σου έδινε την αίσθηση του ανοιχτού. Η
άλλη ήταν τα
τεράστια οικοδομικά μπλοκ που από μακριά και από κοντά σου
πλάκωναν την καρδιά.
Μπαίνοντας στη Θεσσαλονίκη με αυτή την τελευταία εικόνα στο
μυαλό, είδα με άλλο
μάτι τις θλιβερές πολυκατοικίες στη σειρά, κυρίως στο κέντρο
της πόλης.
Πράγματι, οι πολυκατοικίες των πόλεών μας, ειδικά αν είναι σαν
αυτές στη
Θεσσαλονίκη, δεν διαφέρουν ιδιαίτερα από αυτές του οικοδομικού
σοσιαλιστικού
ρεαλισμού. Ίσως είναι λιγότερο 'βαριές', ωστόσο διατηρούν την
αισθητική μιζέρια
του μαζικού με επιπλέον στοιχείο την προχειρότητα.

Αυτό όμως που ξεχωρίζει τις δύο
αστικές περιπτώσεις είναι η ζωή μέσα, γύρω και κάτω από τις
πολυκατοικίες. Στη
μια περίπτωση, στη Σόφια, αν αποφασίσουμε να περιδιαβούμε μια
περιοχή με
οικοδομικά μπλοκ, θα περπατήσουμε μια πραγματική αστική έρημο.
Στην άλλη
περίπτωση, στις πυκνοκατοικημένες πολυκατοικίες του κέντρου
της Θεσ/κης, και
κάτω από τις πολυκατοικίες, ένας δημόσιος-ιδιωτικός χώρος, **μια
αγορά**, διαδραματίζεται με χαοτικό τρόπο· σε αυτή την αγορά,

όμως,
μπορεί κάποιος να νιώσει ότι βρίσκεται ανάμεσα σε ανθρώπους.

Πρόκειται για τον χαρακτηριστικό
τρόπο που διαμορφώθηκε το αστικό περιβάλλον στη μεταπολεμική
Ελλάδα, με την
αγορά να εξαπλώνεται ακατάστατα παντού. Επί δεκαετίες, μέχρι
και σήμερα, τα
μικρομάγαζα φυτρώνουν σαν τα μανιτάρια όπου εμφανίζεται
κυκλοφορία των ανθρώπων
και γίνονται δείγμα ζωτικότητας μιας περιοχής. Ψιλικατζίδικα,
καφενεία,
μπακάλικά, μίνι μάρκετ, επισκευαστήρια και κάθε είδους
επιχείρηση δίνουν την
εικόνα της ζωντανής γειτονιάς, όπου μπορείς να ρωτήσεις
οτιδήποτε, να
σχολιάσεις, να πεις ή να φας κάτι. Η ζεστασιά της αστικής
ζωής περιορίζεται, λοιπόν,
στη λειτουργία μιας τέτοιας αγοράς.

Θα μπορούσε, βεβαίως, ο άχτιστος
δημόσιος χώρος, η πλατεία ή το πάρκο να γίνει χώρος συνεύρεσης
των ανθρώπων για
την άσκηση πολιτικών δράσεων ή δράσεων πολιτισμού και
επικοινωνίας, κάτι όμως
που σπανίως βλέπουμε – εκτός από τα πρόσφατα κινήματα των
πλατειών, το βλέπουμε
κυρίως σε περιπτώσεις σεισμών.

Ενώ, λοιπόν, στις πόλεις των
μεταπολεμικών σοσιαλιστικών κρατών η αστική έρημος
κατασκευάζεται από το
καθεστώς για τη στέγαση και την εποπτεία των υπηκόων, στα
δυτικά κράτη έχουμε
ένα προαστιακό κίνημα, όπου οι ευκατάστατοι αποχωρούν από το
κέντρο της πόλης
και δημιουργούν από μόνοι τους αστικές ερήμους αμιγούς
κατοικίας. Σε αυτή την

περίοδο, γεννιέται και το **εμπορικό κέντρο**, που γίνεται το μοναδικό σημείο συνεύρεσης ανθρώπων, οι οποίοι φυσικά φθάνουν εκεί με το αυτοκίνητό τους. Αυτή είναι η εποχή όπου πλέον το κάθε μέλος της οικογένειας έχει το δικό του αυτοκίνητο, αφού ζει σε μία αστική περιοχή με τεράστιες αποστάσεις που δεν περπατιούνται.

Πριν από δέκα χρόνια περίπου, ένας φίλος μου αγόρασε σπίτι σε μία οικιστική προέκταση της Ραφήνας για να μεγαλώσουν τα παιδιά του σε ένα πιο ανθρώπινο περιβάλλον. Εγώ έβλεπα σε αυτήν του την κίνηση μια ευκαιρία για απόδραση από το κέντρο, έβλεπα μέρες ηλιόλουστες με τον φίλο μου και τον γιο του σε μια βαρκούλα να ψαρεύουμε.

Όμως τα πράγματα δεν έγιναν έτσι. Ο φίλος μου καθημερινά περνάει ώρες στο αυτοκίνητο, μεταφέροντας τα παιδιά του από τα Γαλλικά στη μουσική και από εκεί στο γυμναστήριο, πέρασμα από το εμπορικό κέντρο και το βράδυ στο σπίτι. Διόλου πιο ανθρώπινο περιβάλλον από το κέντρο της πόλης, διόλου πιο ανθρώπινη ζωή και διόλου φθηνότερη.

Στην Ελλάδα, το **προαστιακό κίνημα** εμφανίστηκε κατά τη δεκαετία του 1970 και φούντωσε κατά τη δεκαετία του 1990. Ολόκληρες περιοχές του αθηναϊκού κέντρου άρχισαν να αδειάζουν, όπως τα Σεπόλια, τα Πατήσια, η Κυψέλη, το Κολωνάκι, και να παραδίδονται σταδιακά σε νέους κατοίκους. Όποιος είχε χρήματα ή τη δυνατότητα για στεγαστικό δάνειο αποχωρούσε από το διαμέρισμα του κέντρου για

να μεταφερθεί στα νέα προαστιακά συμπλέγματα της απομόνωσης και της ερημιάς, σε σπίτια όμως που έδιναν την εντύπωση της αυτάρκειας. Επίσης, περιοχές ολόκληρες παραδόθηκαν στην εγκατάλειψη, όπως το Μεταξουργείο, ο Κολωνός, ο Άγιος Πάυλος ενώ τα σχέδια ανάπλασής τους δεν πραγματοποιήθηκαν ποτέ. Δειλά, ένα νέο ρεύμα οικειοποίησης αυτών των περιοχών έχει εμφανιστεί, κυρίως από ανεξάρτητους παραγωγούς πολιτιστικών αγαθών κάθε είδους και αυτό είναι ένα παράδειγμα **αστικής από-ερημοποίησης**.

Αυτή η από-ερημοποίηση πραγματοποιείται με έναν ξεχωριστό, διαφορετικό τρόπο από την πεπατημένη οικονομική μέθοδο, δηλαδή την επιχειρηματική δραστηριότητα. Στην πραγματικότητα, έχουμε αναδημιουργία του δημόσιου-ιδιωτικού χώρου γύρω από τα κοινά αγαθά, που έχουν σχέση κυρίως με την επικοινωνία και πρόκειται για ατομικά και συλλογικά εγχειρήματα που αναζητούν ένα νέο περιεχόμενο. Στα χαρακτηριστικά αυτού του περιεχομένου επικεντρώνεται το ενδιαφέρον από πολιτικής απόψεως, εφόσον έχουν σχέση με την ανοιχτότητα, την ελεύθερη έκφραση, την ισονομία και τη δημοκρατία.

Έτσι, σε περιοχές του κέντρου της πόλης όπως ο Άγιος Πάυλος, όπου βλέπουμε μία ερημοποίηση λόγω εγκατάλειψης, εμφανίζονται τώρα ίχνη μιας κίνησης από-ερημοποίησης, ενώ σε άλλες περιοχές όπως τα Πατήσια (Μιχαήλ Βόδα – Αχαρνών, κλπ) η αλλαγή του πληθυσμού έγινε χωρίς να αφήσει μεγάλο κενό, εφόσον είχε ξεκινήσει ήδη από τις αρχές της

δεκαετίας του '90.

Το κίνημα των πλατειών του 2011, με κορυφαία συνέλευση εκείνη του Συντάγματος, υπήρξε ένα φωτεινό παράδειγμα για το πώς μπορεί να παραχθεί η πολιτική από τα κάτω, όμως η μεταφορά αυτού του παραδείγματος στις γειτονιές έγινε με ιδεολογικά χαρακτηριστικά, αποδυναμώνοντας, έτσι, την αναπαραγωγή του. Ιδεολογικά χαρακτηριστικά, τα οποία περιορίστηκαν στην πολιτική των μνημονίων και στις συλλογικές κουζίνες, ενώ παράλληλα έχουμε αθέατες ζωντανές αστικές περιοχές όπου ο δημόσιος χώρος καταλαμβάνεται από μαφιοζικού, κουμανταδόρικού τύπου δικτυώσεις, κυρίως στον αστικό πληθυσμό των μεταναστών.

Μια ακόμη περίπτωση, που ίσως δεν αποτελεί ακριβώς ερημοποίηση – εκτοπίζει όμως κάθε ιδέα δημόσιου χώρου– είναι η περίπτωση υπερσυγκέντρωσης παραβατικής δραστηριότητας σε μία περιοχή.

Γενικότερα, η υπερσυγκέντρωση μιας δραστηριότητας στο αστικό κέντρο εκτοπίζει τον δημόσιο χώρο, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στο Μικρολίμανο, όπου τα μαγαζιά κατέλαβαν εξ ολοκλήρου το λιμανάκι, ή όπως, αντιστοίχως, η υπερσυγκέντρωση παραβατικής δραστηριότητας στην πλατεία Εξαρχείων εκτοπίζει τον δημόσιο χώρο και τις πολιτικές/κοινωνικές δράσεις.

Στο ευρύτερο αστικό σύμπλεγμα της Αθήνας, μπορούμε να παρατηρήσουμε την αστική έρημο σε δύο βασικές εκδοχές της: **στις εγκαταλειμμένες περιοχές και στις περιοχές αμιγούς κατοικίας.** Στην πρώτη περίπτωση, άδεια κτίρια

ρημάζουν

εγκύοντες μόνο παραβατικές δραστηριότητες ή νόμιμες απαξιωμένες δραστηριότητες

όπως η πορνεία. Σε κάποιες περιπτώσεις, αυτές τις περιοχές, τις οικειοποιείται

μια νέα κοινωνική κίνηση αναδημιουργίας του δημόσιου-ιδιωτικού χώρου, από μια

νέα αγορά, που έχει ως νέο περιεχόμενο την υποχώρηση του οικονομοκεντρισμού και

την ανάδυση μιας νέας δημοκρατικής αντίληψης. Σε αυτή την κοινωνική κίνηση

πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή, επειδή αποτελεί το ζωντανό παράδειγμα για

ένα πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο δράσης, ένα πλαίσιο μετατροπής των αστικών

ερήμων (όπου είναι δυνατόν) σε δημόσιους χώρους – **αγορές δημιουργικότητας**.

Οι αγορές, που διαμορφώνονται με βάση

τη δημιουργικότητα, θα μπορούσαν ίσως να προσελκύσουν και κατοίκους στην

προσφάτως εγκαταλειμμένη περιοχή, μετατρέποντάς την σε αστική όαση. Κανένα όμως

κίνητρο δεν θα δοθεί από το καθεστώς προς αυτή την κατεύθυνση. Ούτε ένα ευρώ

δεν θα δοθεί για την αποκατάσταση των ερειπωμένων κτιρίων, όπου θα μπορούσαν να

στεγαστούν εκατοντάδες εγχειρήματα που αναζητούν στέγη. Ή να στεγαστούν

χιλιάδες άνθρωποι, οι οποίοι δυσκολεύονται με τη διατήρηση ενός σπιτιού. Μια

τέτοια επένδυση δεν θα έφερνε κανένα οικονομικό κέρδος, παρά μόνο κοινωνικό και

αυτό είναι κάτι που δεν ενδιαφέρει διόλου το καθεστώς.

Ωστόσο, η δημιουργία **Ελεύθερων Κοινωνικών Χώρων**, κοινωνικών

κέντρων σε αστικές ερήμους όπου εμφανίζεται μία κοινωνική

κίνηση, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ισοδυναμεί με το άνοιγμα μιας πόρτας στην κλειστή πόλη. Αντιστοίχως, η δημιουργία Ελεύθερων Κοινωνικών Χώρων σε περιοχές της Αθήνας, όπου η σύνθεση του πληθυσμού έχει αλλάξει σταδιακά τις τελευταίες δεκαετίες, θα μπορούσε επίσης να ανοίξει την πόρτα σε μια νέα πόλη η οποία διατηρεί και επαυξάνει την κλειστότητα της παλιάς (Πατήσια, Κυψέλη, Σεπόλια κ.λ.π.). Μιλάμε βεβαίως για πραγματικά Ελεύθερους Κοινωνικούς Χώρους και όχι χώρους οι οποίοι συγκροτούνται ιδεολογικά, αποκλείοντας κάποιον που βρίσκεται πέρα από την οικεία ιδεολογία τους.

Επίσης, θα χαρακτηρίζαμε αστική έρημο και μια περιοχή με εγκαταλειμμένα βιοτεχνικά ή βιομηχανικά κτίρια. Ακόμη, θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε αστική έρημο ένα και μόνο βιοτεχνικό ή βιομηχανικό κτίριο, όταν αυτό καταλαμβάνει μία μεγάλη έκταση, είτε βρίσκεται στον Ταύρο είτε στην Κάτω Κηφισιά. Πρόκειται για κτίρια που δεσμεύουν αστικό έδαφος και τα οποία θα μπορούσαν να γίνουν κοινό έδαφος, όπου θα πραγματοποιούνταν νέα παραγωγικά και πολιτιστικά σχέδια σε πειραματική εφαρμογή. Σε καμία περίπτωση όμως το καθεστώς δεν θα έδινε ούτε ένα ευρώ για τη δέσμευση και την αποκατάσταση αυτών των κτιρίων, προκειμένου να αποδοθούν σε εγχειρήματα μικρού μεγέθους και με μικρό οικονομικό κύκλο.

Φυσικά, δεν πρόκειται απλώς για

αστικά ή πολεοδομικά κενά που μπορεί να δημιουργούνται λόγω εγκατάλειψης ή κατάρρευσης των κτιρίων. Πρόκειται για αστικές ερήμους που δημιουργούνται από την έλλειψη αστικής ζωής, ακόμη και όταν αυτή η αστική ζωή ήταν περιορισμένη σε έναν μόνο τομέα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, την παραγωγή. Φυσικά δεν θα είχε κανένα νόημα η επιστροφή στην παλαιότερη χρήση των εγκαταλειμμένων βιομηχανικών κτιρίων ή γενικότερα αστικών περιοχών που πέρασαν στην εγκατάλειψη. Επρόκειτο σαφώς για ένα κομμάτι του αστικού οικοσυστήματος που διαλύθηκε και στη θέση του δημιουργήθηκε η αστική έρημος με την έννοια της απουσίας αστικής ζωής.

Απουσία αστικής ζωής, άλλωστε, δεν έχουμε μόνο σε εγκαταλειμμένες περιοχές, αλλά και σε κατοικημένες, όπως είπαμε, και αυτό αποτελεί τη δεύτερη εκδοχή της αστικής ερήμου. Ανεξάρτητα από τον χωροταξικό σχεδιασμό μιας πόλης ή μιας αστικής περιφέρειας όπως είναι η Αθήνα, οι άνθρωποι οι ίδιοι είναι αυτοί που δίνουν στην πράξη σε μία περιοχή τον χαρακτήρα της αμιγούς κατοικίας.

Πρόκειται, δηλαδή, για συγκεκριμένο κοινωνικό ρεύμα της αποστειρωμένης οικογενειακής ή ιδιωτικής ζωής, μακριά από την αστική πολυποικιλότητα και πολυπλοκότητα του κέντρου μιας μητρόπολης.

Ενσαρκώνεται, λοιπόν, αυτή η αποστειρωμένη φαντασίωση σε αστικές περιοχές, στις οποίες, αν αναγκαστείς να περπατήσεις, θα δυσκολευτείς, θα διψάσεις και δεν θα βρίσκεις

ούτε περίπτερο,
ενώ οι βρύσες θα καταβρέχουν τα γκαζόν πίσω από χαμηλούς
φράχτες, όπου δεν θα
μπορείς να πλησιάσεις γιατί θα σου γρυλίζουν εκπαιδευμένα
μαντρόσκυλα, ενώ ο
καλοκαιρινός ήλιος θα σε σφυροκοπά στο αμόνι ποιας ερήμου; Κι
αν σαν από
μηχανής θεός εμφανιστεί κάποιο ταξί και έχεις χρήματα, θα το
πάρεις με αγωνία
λέγοντας: «Στον πλησιέστερο σταθμό Μέσων Μαζικής Μεταφοράς!
Στον πολιτισμό!».

Αν βρεθεί, λοιπόν, κανείς σε μια
προαστιακή περιοχή αμιγούς κατοικίας θα νιώσει την απουσία της
αστικής ζεστασιάς
και της ευχέρειας να πει «ένα νεράκι, παρακαλώ» σε κάποιο
καφενείο ή να βρει
μια βρύση, μια δημόσια βρυσομάννα, από αυτές που έχουν
γενικότερα εξαφανιστεί
από τις πόλεις, ίσως προς χάριν του εμφιαλωμένου νερού και της
αίσθησης της
πεζής ατομικότητας που αυτό προσφέρει. Η αστική περιοχή
αμιγούς κατοικίας που
προκαλεί στον πεζό διαβάτη τέτοια κόπωση είναι μια αστική
έρημος.

Μπορεί να χαρακτηριστεί ως χωριό
ύπνου και οικογενειακής ζωής, ως αστική περιοχή όμως δεν είναι
παρά μια αστική
έρημος. Κάποιες φορές κάτοικοι παρόμοιων περιοχών βρίσκονται
στο προσκήνιο
τοπικών περιβαλλοντικών κινημάτων, που είναι σπουδαία ευκαιρία
για την
επανακοινωνικοποίησή τους. Κοινωνικές κινήσεις αυτού του
είδους ρηγματώνουν τα
όρια της αστικής ερήμου, τα οποία όρια υπήρξαν πρώτα ως
φαντασίωση, έπειτα

πραγματώθηκαν και έγιναν πλέον μέρος της μορφής της πόλης· γιατί η πόλη, όπως και να το κάνουμε, είναι μεν οι άνθρωποι, αλλά οι άνθρωποι της δίνουν και μια μορφή.

Βεβαίως, αυτό που πρέπει να παραδεχτούμε, είναι ότι η φαντασίωση μιας αποστειρωμένης αστικής ζωής, η φαντασίωση μιας αστικής ερήμου, στην πραγματικότητα μοιάζει σαν η εξέλιξη μιας φυσιολογικής άρνησης των ανθρώπων να υποστούν τις αρνητικές πλευρές της αστικής ζωής, γιατί είναι κοινά αποδεκτό ότι η αστική ζωή, πέρα από τα θετικά της, έχει και αρνητικά, που πιθανόν να δημιουργούν τεράστιες ανασφάλειες στους ανθρώπους.

Θα είχε ενδιαφέρον να δούμε πώς ο δημόσιος-ιδιωτικός χώρος της πόλης καταλαμβάνεται πολλές φορές από παραβατικές συνομαδώσεις εφήμερης και χαλαρής μορφής ή και πιο μόνιμες, μαφιόζικου τύπου. Θα είχε ενδιαφέρον να δούμε πώς αυτού του είδους η παραβατική αστική ζωή υπερισχύει του δημόσιου λόγου και της δημιουργικότητας.

Παρατηρώντας συγκεκριμένες περιπτώσεις στην Αθήνα, όπως είναι το πάρκο Κύπρου και Πατησίων, το πάρκο Ναυαρίνου, η πλατεία Εξαρχείων, το Πεδίον του Άρεως, κτλ., διακρίνουμε την ταχύτατη και βίαιη κατάληψη των ανοιχτών αυτών χώρων από τις ναρκοπιάτσες και ό,τι αναπτύσσεται γύρω τους. Πρόκειται για μια μάχη διάρκειας, μια μάχη που δεν σταματάει ποτέ, μια μάχη ακόμη και για το τελευταίο τετραγωνικό ζωτικού χώρου στις πιάτσες της μητρόπολης. Η δραστηριότητα που τελικά

καταλαμβάνει τον χώρο
είναι δραστηριότητα ασταμάτητη, με ροή ποταμού. Η δύναμη του
κέρδους, η δύναμη
του ρόλου, η δύναμη των εναλλασσόμενων πελατών γίνονται μέρος
μιας
κανονικότητας. Οι διαχειριστές αυτής της κανονικότητας οι
οποίοι μπορεί να είναι
ναρκέμποροι, προαγωγοί κτλ., γίνονται κάτι σαν δήμαρχοι και
δικαστές της κάθε
πιάτσας ή της περιοχής που ελέγχουν.

Δεν θα μπορούσαμε ποτέ να
ισχυριστούμε πως η παραπάνω περιγραφή δίνει την εικόνα της
ιδανικής αστικής
ζωής. Ωστόσο, θα πρέπει να παραδεχτούμε πως η απουσία της
'ιδανικής' αστικής
ζωής ή τέλος πάντων η απουσία της δημιουργικής αστικής ζωής,
αφήνει ανοιχτό
χώρο, χώρο ελεύθερο προς κατάληψη από οποιαδήποτε
δραστηριότητα παράγεται και
αναπαράγεται ακριβώς λόγω αυτής της απουσίας. Και εδώ δεν
μπορούμε να
χαρακτηρίσουμε ως αστική έρημο μια αστική περιοχή κατειλημμένη
από παραβατικές
δραστηριότητες, ωστόσο, η απουσία της δημιουργικότητας φέρνει
στην επιφάνεια
σημάδια ερημοποίησης, όπως συμβαίνει και σε περιπτώσεις
αστικής 'μονοκαλλιέργειας', δηλαδή ανάπτυξης ενός μόνο
ξεχωριστού
τομέα.

Αστική έρημος, λοιπόν, δεν είναι τα
αστικά πολεοδομικά κενά που με κάποιο τρόπο θα μπορούσαν να
γεμίσουν με αστική
ζωή. Η αστική έρημος είναι φαινόμενο που κάποιες φορές
εξαπλώνεται ασταμάτητα. Δεν
έχει να κάνει με ταξικές διαφορές, ούτε με πολιτισμικές

διαφορές, αλλά έχει να
κάνει με την εν γένει απουσία της αστικής ζωής στις
περιπτώσεις της αμιγούς
κατοικίας και των εγκαταλειμμένων κτιρίων και περιοχών, ενώ
στις άλλες
περιπτώσεις έχει να κάνει με την υποκατάσταση μιας
δημιουργικής αστικής ζωής
από μια παραβατικού και κυριαρχικού τύπου αστικότητα.

Θα άξιζε τον κόπο να περιπλανηθούμε
στα αχανή αστικά συμπλέγματα του καιρού μας, ανιχνεύοντας τις
κοιλιάδες των
αστικών 'οικοσυστημάτων' μας, ανιχνεύοντας τις αστικές ερήμους
στα προάστια
αλλά και down town, ανιχνεύοντας την
ερημοποίηση αλλά και την από-ερημοποίηση, αναζητώντας τις
αστικές οάσεις.

Ιδού, τεράστια η πόλη. Ιδού, τεράστιο και το πλήθος.

Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20

Αθήνα: Δεκέμβρης 2008

Νίκος Ιωάννου

Σάββατο 6 Δεκεμβρίου

Πέφτει ένας πυροβολισμός στις εννιά το βράδυ στα Εξάρχεια.
Νεκρός πιτσιρικάς στη Μεσολογγίου. «Τέλος» είναι η λέξη που
ταιριάζει στο συναίσθημα που προκαλεί το μαντάτο. Μέσα σε
μερικά λεπτά ο πυροβολισμός ακούγεται σε όλη την Αθήνα. Οι

έμπειροι στις πρώτες στιγμές της αμηχανίας τρέχουν. Κλασικές κινήσεις. Αυτή τη φορά όμως ήταν κάπως αλλιώς. Και ένας μόνο από αυτούς θα μπορούσε να καταλάβει ένα κτήριο. Κατάληψη Νομικής Σχολής, κέντρο αγώνα και αντιπληροφόρησης. Γίνονται καταλήψεις στο Πολυτεχνείο και την ΑΣΟΕΕ. Στήνεται διπλό οδόφραγμα στην Ακαδημίας και η οδός απελευθερώνεται από τα ΜΑΤ, το ίδιο και η Σόλωνος μετά από αλλεπάλληλες επιθέσεις των εξοργισμένων διαδηλωτών που είναι πολλοί και αποφασισμένοι. Κρατιέται μέχρι το πρωί όπου αρχίζει ο συντονισμός για την πορεία της Κυριακής. Μάλλον τώρα αρχίζει...

Νεκρός πιτσιρικάς στη Μεσολογγίου... Τέλος...

Κυριακή 7 Δεκεμβρίου

Συγκέντρωση στο Μουσείο. Πολλοί από τα κόμματα είναι αμήχανοι και συγκρατημένοι. Δεν έχουν ακόμη καταλάβει καλά τι γίνεται. Η πορεία ξεκινά. Μπροστά μπαίνει το πανό της κατάληψης Νομικής και η μεγάλη μαυροκόκκινη σημαία που ανέμιζε σε όλες τις μεγάλες στιγμές αυτής της εξέγερσης.

Στρίβοντας προς την Αλεξάνδρας, το πλήθος αρχίζει να πυκνώνει πολύ γρήγορα. Λεφούσια αγριεμένων πιτσιρικάδων τρέχουν πάνω-κάτω στην πορεία, σαν άγριες μέλισσες υπερασπίζονται το μελίσσι τους. Όλοι αρχίζουν να μαζεύουν πέτρες. Έχουν μαζευτεί χιλιάδες πέτρες. Εκείνη τη στιγμή ο κόσμος ξεπερνά τις 10.000.

Όλα μοιάζουν σαν να προμηνύεται ο λιθοβολισμός της εξουσίας!

Τα συνθήματα βοούν, είναι γρήγορη και δυναμική πορεία. Είναι σαν να πηγαίνουμε κάπου όλοι μαζί και ο καθένας χώρια, αποφασισμένοι. Ένα παλικάρι πετάγεται δίπλα και σπάει με λύσσα το πρώτο ΑΤΜ τράπεζας. Αυτό ήταν. Η τράπεζα διαλύεται σε δευτερόλεπτα. Η πορεία ανεβαίνει την Αλεξάνδρας σπάζοντας και καίγοντας κάθε σύμβολο της κρατικής και οικονομικής εξουσίας. Επιτίθενται τα ΜΑΤ από όλες τις πλευρές με τεράστια ποσότητα χημικών και ξύλο. Γίνεται μάχη. Σπάει η πορεία μένοντας πίσω ο κύριος όγκος. Μπροστά το πανό της Νομικής και η μαυροκόκκινη

σημαία με τους υπερασπιστές της. Επίθεση στα MAT, όλοι με πέτρες. Είναι το δυναμικό μπλοκ των μαθητών. Δεχόμαστε αντεπίθεση και οπισθοχωρούμε. Ξανά το πανό και η σημαία μπροστά και ξανά επίθεση αμέσως, μέσα από τα σύννεφα των καπνογόνων – δακρυγόνων. Φέρνουν ενισχύσεις, αλλά τελικά τους παίρνουμε...

Φτάνουμε στη ΓΑΔΑ, στην κόκκινη ζώνη. Η πορεία είναι ακόμη κομμένη στα δύο αλλά ο κύριος όγκος ανεβαίνει. Δίνουμε άλλη μια λυσσασμένη μάχη και τότε ρίχνουν μεγάλη ποσότητα ασφυξιογόνων. Μας αποδεκατίζουν. Ωστόσο έχει ήδη φτάσει η υπόλοιπη πορεία όπου δίνει την τελευταία μάχη. Μέσα σε μερικά λεπτά εξαφανίστηκε η Αλεξάνδρας και η πορεία έφτασε μπροστά στη ΓΑΔΑ, εκεί όπου βρίσκονταν όλες οι δυνάμεις της αστυνομίας.

Είναι η πρώτη μεγάλη στιγμή της εξέγερσης.

Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου

Όλοι έχουμε καταλάβει πια ότι πρόκειται για εξέγερση. Λίγο πριν αρχίσει όμως το απογευματινό συλλαλητήριο κανείς δεν υποψιάζεται το μέγεθός της. Από νωρίς στα προύλαια συγκεντρώνονται χιλιάδες, άνθρωποι κάθε ηλικίας και κυρίως νέοι. Δεν ξεχωρίζεις αν είναι μισθωτοί των 400, των 700 ή των 1500, αν είναι άνεργοι ή αν είναι παιδιά καλών ή κακών οικογενειών. Είναι όλοι εκεί. Δεν υπήρξε άνθρωπος που να μην ένοιωσε πως ήταν όλοι εκεί, σε μια από τις κορυφαίες στιγμές της εξέγερσης. Συμβαίνουν όλα γρήγορα και αναπάντεχα. Τα κομματικά μπλοκ χάνονται μέσα στο τεράστιο πλήθος. Είναι δεκάδες χιλιάδες που καθώς η πορεία προχωρά αυξάνονται. Όχι όμως με το συνηθισμένο τρόπο. Εδώ ο «μέσος άνθρωπος» εξαφανίζεται και γίνεται αυτό που ο καθένας είναι.

Όμως η πολιτική εξουσία και τα ΜΜΕ αδυνατούν να κατανοήσουν αυτή τη πραγματικότητα. Περιγράφουν τον κόσμο πάνω στον οποίο θέλουν να κυριαρχούν. Δεν βλέπουν ό,τι συμβαίνει έξω από αυτή την περιγραφή τους. Λειτουργούν με βάση τον «μέσο άνθρωπο» και

από αυτή τη θέση επιτίθενται σε ό,τι θεωρούν ότι αποτελεί παρέκκλιση. Αυτός είναι ο όρος ύπαρξης της εξουσίας τους. Εγώ δεν είδα συμμορίες σε αυτή την εξέγερση. Είδα άτομα χιλιάδες να σπάνε και να καίνε ό,τι οριοθετεί την ύπαρξή τους. Πρώτες στη λίστα οι κάμερες που δεν έμεινε μια για μια. Μαγαζιά, τράπεζες και κρατικές υπηρεσίες. Οι φλόγες από το αστυνομικό τμήμα της Ομόνοιας φώτισαν τα αμήχανα γεμάτα απορία πρόσωπα των μαντρωμένων 1000 περίπου ΚΚέδων, φώτισαν τη ντροπή τους (που κάποιοι βεβαίως δεν άντεξαν και πέρασαν στην πλευρά της κοινωνίας!).

Ο χημικός πόλεμος της αστυνομίας έχει φτάσει στο αποκορύφωμά του αλλά κανείς δεν δείχνει να πτοείται. Άλλωστε είναι τέτοιος ο όγκος των εξεγερμένων που τον αριθμό τους όλα μαζί τα κόμματα της πολιτικής εξουσίας δεν τον πιάνουν, ειδικά σε δύναμη και αποφασιστικότητα.

Μετά το χάος της Ομόνοιας το μπλοκ της κατάληψης Νομικής ανεβάζει την πορεία από τη Σταδίου στο Σύνταγμα. Δεν είναι μια απλή πορεία. Είναι μια εξεγερτική λαίλαπα που καμιά αστυνομία δεν μπορεί να σταματήσει με κανέναν τρόπο. Σε λίγη ώρα πολυάριθμες εστίες φώτιζαν τον δημόσιο χώρο της μητρόπολης της Αθήνας. Ακαδημίας, Σόλωνος, Νομική, Εξάρχεια, Πολυτεχνείο, Πατησίων, ΑΣΟΕΕ, Σύνταγμα, Συγγρού, Ερμού, Ψυρρή, Ζεφύρι, Πειραιάς, Πετράλωνα... Χτυπιούνται σύμβολα της κατανάλωσης, Τράπεζες, Οργανισμοί, Αστυνομικά Τμήματα.

Αργά κάπως, ατενίζουμε την Αθήνα από την ταράτσα της Νομικής. Έρχονται στο μυαλό μας τα ζωγραφικά έργα του Μπιζάρ-Στέλιου Φαϊτάκη στο destroy athens ή τα κόμικς του Λέανδρου στη Βαβυλωνία. Μαθαίνουμε τα νέα από όλη την Ελλάδα. Θεσσαλονίκη: Σχολή Θεάτρου, Εγνατία, Τσιμισκή, Πανεπιστήμια, Λευκός Πύργος. Ξάνθη, Κομοτηνή, Κοζάνη, Γρεβενά, Γιάννενα, Αγρίνιο, Πάτρα, Τρίπολη, Αμαλιάδα, Κόρινθος, Ηράκλειο, Χανιά, Ρόδος, Σαντορίνη, Λάρισα, παντού.

Ακολουθούν καθημερινά μεγάλα συλλαλητήρια σε όλη την Αθήνα σε διαφορετικές ώρες και περιοχές. Οι μαθητές, από 12 έως 17

χρονών, είναι το αλεύρι αυτής της εξεγερτικής ζύμης. Σε αυτή την εξέγερση οι μαθητές περιέφεραν στους κατειλημμένους δημόσιους χώρους το μέλλον.

Πέμπτη 11 Δεκεμβρίου

Πραγματοποιούν σχεδόν ταυτοχρόνως εφόδους σε 25 αστυνομικά τμήματα της Αττικής. Σε όλη τη διάρκεια των ημερών πραγματοποιούνται επιθέσεις σε κρατικά κτήρια σε όλη την Ελλάδα.

Η γενιά του internet και του sms ανέδειξε το δικό της τρόπο επικοινωνίας. ORGH – SKTTE PEDI – MLKS BATSI. Η πρώτη γενιά που βιώνει την ανάπτυξη της κεντρικής παραγωγής πολιτιστικών αγαθών δραπετεύει μέσω της νέας τεχνολογίας και βιώνει τη διάσωση. Ταυτόχρονα, υπερασπίζεται την παρέκκλιση με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο, υποτιμώντας την κρατική βία και εκμηδενίζοντας τη δύναμή της με τον πιο εμπνευσμένο τρόπο. Αυτό συμπάρευσρε όλους. Διαδηλώσαμε για αυτό που εμείς είμαστε απέναντι σε αυτό που δεν θέλουμε να είναι οι άλλοι.

Εμείς, τα αναρίθμητα «εγώ» απέναντι στη μηδενική ανοχή, απέναντι στην εξουσία.

ALEXIS 6 Δεκεμβρίου 2008

25 Δεκεμβρίου 2008 ALEXIS...

Ήμουν και εγώ!

Εφημερίδα Βαβυλωνία #Τεύχος 51

Ιανουάριος 2009

Φάμελλος Υπογράφει τον θάνατο του Αχελώου (audio)

Εκπομπή BABYΛΩΝΙΑ.

Κάθε Παρασκευή στις 14:00, στην ERTOPEN.

Αναλύσεις και σχολιασμός... από τα κάτω.

Στην τελευταία εκπομπή της σεζόν, μιλήσαμε για όλες τις εξελίξεις όσον αφορά την εκτροπή του Αχελώου.

Το υπουργείο Περιβάλλοντος δεν ξεπερνά την τύφλωση της «ανάπτυξης»: ο αν. υπουργός Σωκράτης Φάμελλος επιμένει στην αδειοδότηση της λειτουργίας του υδροηλεκτρικού φράγματος στη Μεσοχώρα. Όλες οι εξελίξεις όσον αφορά την εκτροπή του Αχελώου στην εβδομαδιαία ραδιοφωνική εκπομπή BABYΛΩΝΙΑ στο ραδιόφωνο της ERTOPEN Ertopen – radio 106,7 που πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή, 28 Ιουλίου, 2017.

Διαψεύδεται ο αναπληρωτής υπουργός Περιβάλλοντος Σ. Φάμελλος στην εκπομπή της BABYΛΩΝΙΑΣ στο ραδιόφωνο της ertopen. Σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον δημοτικό σύμβουλο του Δήμου Αγρινίου Στέλιο Μυρμήγκη διαπιστώνεται πως ουδέποτε ο αναπληρωτής υπουργός συναντήθηκε με την επιτροπή των θεσμικών της Αιτ/νίας κατά της εκτροπής του Αχελώου! Το μέτωπο κατά του φράγματος μεγαλώνει με κορύφωση τον μήνα Αύγουστο με διαδήλωση στη Μεσοχώρα (Κυριακή 13/8). Πληροφορίες εδώ.

Στο μικρόφωνο ο Νίκος Ιωάννου.

Ραδιοφωνικά στους 106,7 στα FM για την Αττική, στους 96,5 FM μέσω του Εργατικού Κέντρου Εύβοιας και μέσω του Ράδιο Ένωση 97,3 FM στην Βοιωτία.

Διαδικτυακά στο <https://www.ertopen.com/radio>.

Τα ηχητικά όλων των εκπομπών **εδώ**.

Η Σφαγή των Εβραίων στο Βραχώρι το 1821

Νίκος Ιωάννου

Η Αιτωλία και η Ακαρνανία, το Κάρλελι δηλαδή όπως λεγόταν κάποτε, άργησε να κινηθεί σε σχέση με την εξέγερση του 1821.

Πρώτη εξεγερσιακή ενέργεια θεωρήθηκε η επίθεση του οπλαρχηγού Μακρή στην τουρκική συνοδεία που μετέφερε τον ετήσιο φόρο από το Μεσολόγγι στη Ναύπακτο και από εκεί στην Κωνσταντινούπολη. Ο Μακρής σκότωσε τους Τούρκους και άρπαξε τα χρήματα, βάζοντας έτσι το σπέρτο για τη φωτιά που λίγο μετά θα ακολουθούσε.[1]

Από τη μέρα της 5^{ης} Μαρτίου του 1821 αρχίζει να φυσά ο αέρας της εξέγερσης στο Κάρλελι. Ακολουθήσαν πολλά γεγονότα με προεξάρχοντα αυτά της κατάληψης του Βραχωρίου στις 11 Ιουνίου κι έπειτα του Ζαπαντίου στις 26 Ιουλίου.[2]

Το Ζαπάντι ήταν σχεδόν αμιγώς οθωμανικός οικισμός. Εκεί ζούσαν φτωχοί και γενικώς δεύτερης κατηγορίας Τούρκοι, κατώτεροι από αυτούς του Βραχωρίου. Απ' ό,τι φάνηκε όμως ήταν σκληροί πολεμιστές αφού αντιστάθηκαν με εκπληκτική γενναιότητα στους χριστιανούς πολιορκητές. Σε μία από τις τελευταίες εξόδους των Τούρκων οι χριστιανοί σκότωσαν δεκαοχτώ από αυτούς. Έκοψαν τα κεφάλια των νεκρών και τα παλούκωσαν μπροστά στους πολιορκημένους συγγενείς τους.[3] Αφού ακολούθησαν αιματηρές επιθέσεις οι Τούρκοι αναγκάστηκαν να συνθηκολογήσουν παραδίδοντας και το Ζαπάντι. Η αλαζονική και βάρβαρη συμπεριφορά των άταχτων οπλοφόρων χριστιανών, οι βιασμοί και οι σφαγές των φτωχών αμάχων είχαν υπερβεί το «φυσιολογικό» για την εποχή επίπεδο ήδη στα γεγονότα της κατάληψης του Βραχωρίου 40 ημέρες νωρίτερα. Οι Εβραιοπούλες και οι φτωχιές Τουρκάλες

βιάστηκαν και σφαγιάστικαν όμως η παράδοση μας μεταφέρει πώς χανούμισσες σκόρπισαν σε αρχοντόσπιτα της περιοχής σαν δούλες -κυρίως σαν σεξουαλικές δούλες- ζώντας βίο αβίωτο! **Αυτά τα γεγονότα ήταν η πιστοποίηση του διογκομένου μίσους, του κτήνους του ρατσισμού και του σεξισμού που μπορεί να φωλιάσουν και στην πιο λαϊκή εξέγερση.**

Όταν πλέον κανείς δεν αμφισβητούσε την υπεροχή των χριστιανών πολιορκητών του Βραχωρίου, πρώτοι διέφυγαν οι Αλβανοί μισθοφόροι, ανταλλάσσοντας προφανώς τη ζωή τους με χρήματα ή εξαργυρώνοντας παλιά νταραβέρια με τους οπλαρχηγούς, για να εξοντωθούν αργότερα στα γύρω βουνά ληστευόμενοι από καπεταναίους. Οι ευκατάστατοι και οι αξιωματούχοι Τούρκοι, πλειοψηφία στην κοινότητα του Βραχωρίου, σώθηκαν φυγαδευόμενοι, ανταλλάσσοντας τη ζωή τους είτε με χρήματα είτε με την «αξία» του τίτλου τους. Πιθανότατα να σώθηκαν μαζί τους και ελάχιστοι πλούσιοι Εβραίοι.[4] Οι υπόλοιποι, όλη η εβραϊκή κοινότητα και οι λίγοι φτωχοί Τούρκοι αιχμάλωτοι σφαγιάστηκαν ολωσδιόλου από τις αιμοδιψείς εξαγριωμένες ομάδες των νικητών.

Προφανώς όμως ο εθνικός χαρακτήρας της κατάληψης του Βραχωρίου της 11^{ης} Ιουνίου του 1821, που προσφάτως οι Αγρινιώτες άρχισαν να γιορτάζουν, δεν άφησε περιθώρια σπουδαίας αναφοράς σε αυτό το μικρό ολοκαύτωμα. Οι γέροντες, όσοι το είχαν ακούσει, το ανέφεραν με μισόλογα και χαμηλόφωνα, σαν μια πληροφορία αχνή, δευτερεύουσας σημασίας. Το ίδιο έκαναν και αρκετοί ερευνητές της περιοχής, με εξαίρεση τον Γεράσιμο Παπατρέχα (1922 -1998) που κι αυτός όμως δικαιολογεί το γεγονός ως «συνηθισμένο» για την εποχή.

Τους έσφαξαν όλους, άνδρες, γυναίκες, παιδιά.

Η παράδοση, λέει ο Παπατρέχας, διασώζει ότι «ο καπετάν Αλεξάκης Βλαχόπουλος έδωσε διαταγή στα παλικάρια του: – Το βράδυ να είστε όλοι έτοιμοι στο γιαταγάνι (που σημαίνει πάμε για σφαγή με τα γιαταγάνια και τα μαχαίρια και χωρίς μπιστόλες). Έτσι έγινε, βγήκαν όλοι στο γιαταγάνι κι από σπίτι σε σπίτι έσφαξαν όλους τους Οβραίους και μόνο ένας γλύτωσε,

που διαμέσου Προυσού έφτασε στη Λαμία. Απόν τότε δεν ξανάμεινε Οβραίος στο Βραχώρι». Ο σημαντικός όμως Ξηρομερίτης λαογράφος δεν μας παραθέτει την πηγή του.

Ο Θεόδωρος Χαβέλας (1840 -1912) αναφέρεται λακωνικά στα γεγονότα που ακολούθησαν την άλωση του Βραχωρίου: «Τότε δε ο συρφετός των Αγρινίων, επιπεσών κατά των Εβραίων, διεπέρασεν άνδρας, γυναίκας και παιδιά εν στόματι μαχαίρας εκδικούμενος τον θάνατον ιερέος τινός εν Αγρινίω, Παπαλεξίου Δηματά, ον παρά των Τούρκων παραλαβόντες πρότερον οι Εβραίοι, ετύφλωσαν δι ακανθών και κατεβασάνισαν μέχρι θανάτου». Ο Βραχωρίτης Χαβέλας κάνει αυτή την αναφορά στο έργο του «Ιστορία των Αιτωλών» (Αθήνα 1883) και αναφέρεται σε Αγρίνιο και Αγρινίους ονόματα που το 1821 δεν υπάρχουν, φανερώνοντάς μας έτσι την μυθοπλασία του πρώιμου νεοελληνικού εθνοκράτους. Για τους φτωχούς Τούρκους αναφέρει: «Εκ δε των αιχμαλώτων τους μεν πτωχούς εφόνευσαν εις κατοφέρειάν τινα κάτωθεν της πατρικής μου οικίας...»[5]

Να σημειώσουμε εδώ πως η «Ιστορία του Αγρινίου» έργο του Δάσκαλου Γεράσιμου Παπατρέχα εκδόθηκε το 1991 -με απουσία οποιασδήποτε επιμέλειας πρέπει να παραδεχτούμε -από τον Δήμο Αγρινίου. Η πρώτη έκδοση εξαντλήθηκε πολύ νωρίς και δεν επανεκδόθηκε ποτέ παρότι οι Αγρινιώτες -και όχι μόνο- αναζητούσαν το βιβλίο διακαώς. Ο λόγος είναι προφανής και δεν είναι άλλος από την πίεση που ασκεί το χριστιανικό- παραχριστιανικό και εθνικιστικό λόμπυ της πόλης στην εκάστοτε δημοτική αρχή. Ο Δάσκαλος Παπατρέχας ρητώς αναφέρεται στην πολιορκία και άλωση του Τουρκοβράχωρου ενώ η εκάστοτε δημοτική αρχή γιορτάζει την απελευθέρωση του Αγρινίου από τον τουρκικό ζυγό.

Όσο ψάχνουμε τις περιγραφές της εξέγερσης του 1821 τόσο απομακρυνόμαστε από την ιδέα μιας εθνικής εξέγερσης αφού σπανίως διαπιστώνουμε ίχνη κάποιας εθνικής συνείδησης. Αντιθέτως, διαπιστώνουμε την ληστρική πλευρά της εξέγερσης των πολυφυλετικών βαλκανικών καπετανάτων απέναντι στην υπό διάλυση οθωμανική αυτοκρατορία. Από αυτή τη ληστρική και βάρβαρη

συμπεριφορά υπέφεραν και οι τοπικές κοινωνίες γεγονός που χάνεται στην νεοελληνική ιστοριογραφία καθώς σε αυτήν κυριαρχεί το εθνεγερτικό πάθος.

Αν και ο γράφων δεν είναι ιστορικός, δεν γινόταν να ασχοληθεί με τη σφαγή των Εβραίων χωρίς να ψάξει τη διαδρομή και το φούντωμα του αντιεβραϊσμού στην περιοχή του Κάρλελι και της Ηπείρου. Η έκρηξη της εξέγερσης του '21 έγινε σε μια εποχή όπου ο αντισημιτισμός στη Βαλκανική χερσόνησο είχε μια έξαρση.

Ειδικά στην Ήπειρο και το Κάρλελι από τον 18^ο αιώνα, την εποχή δηλαδή του Κοσμά του Αιτωλού, ο αντισημιτισμός είχε έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα με οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις. Ήταν η εποχή όπου οι Αρβανίτες (ή αλλιώς Αλβανίτες -από το Αρβανός ή Αλβανός) έμποροι έμπαιναν δυναμικά στο εμπόριο των παζαριών που ως τότε ήταν ένας χώρος εβραϊκός. Οι Εβραίοι είχαν πατροπαράδοτα την αποκλειστικότητα στη διοργάνωση των παζαριών ως οι πρωτοπόροι έμποροι της περιοχής [6]. Σε αυτό συνέτεινε η αλματώδης αύξηση του πληθυσμού τους κατά τον 15^ο αιώνα (μετά τους ευρωπαϊκούς διωγμούς), κυρίως στα νησιά του Ιονίου. Οι γνώσεις τους γύρω από τις τέχνες, το εμπόριο και τη γεωργία τους έκαναν να κυριαρχήσουν στον χώρο της αγοράς αλλά και να δώσουν μια ώθηση στην οικονομία και τη διαβίωση των πληθυσμών, μεταφέροντας τον πολιτισμό τους. Έπρεπε λοιπόν κάποιος να χτυπήσει αυτή την ελίτ για να μπορέσει να εδραιωθεί σε ένα κομμάτι της αγοράς. Ο μοναδικός τρόπος για τους Αρβανίτες εμπόρους να πετύχουν αυτό ήταν να δημιουργήσουν τα δικά τους χριστιανικά παζάρια αφού η πλειοψηφία του πληθυσμού ήταν χριστιανοί. Έτσι η προπαγάνδα -την οποία ουσιαστικά στήριξε ο Κοσμάς ο Αιτωλός- ενάντια στους Εβραίους πήρε θρησκευτικό χαρακτήρα και συνεπώς και τον ανάλογο φανατισμό.

Μέσα σε λιγότερο από έναν αιώνα (1750-1820) καλλιεργήθηκε η προκατάληψη και η δαιμονολογία που οδήγησε σε σφαγές σαν αυτή του Βραχωρίου. Οι Αρβανίτες έμποροι χρηματοδότησαν τον Κοσμά και γύρω από τα κηρύγματά του έστησαν σιγά σιγά τα χριστιανικά παζάρια ημέρα Σάββατο, γεγονός που ήταν και η αιχμή της αντιεβραϊκής προπαγάνδας, εφόσον τα εβραϊκά παζάρια γίνονταν

μόνο Κυριακή.

Έτσι για να καταφέρει τη μεταφορά της ημέρας των παζαριών από Κυριακή σε Σάββατο άρθρωσε τον πλέον καταγγελτικό και υβριστικό αντιεβραϊκό λόγο.

Αναφέρει ότι «Σφάζει ο Εβραίος εν πρόβατον και το μισό το εμπροσθινόν το κρατεί δια λόγου του και το πισινό το μουτζώνει και το πωλεί στους χριστιανούς για να τους μαγαρίσει». Και σε άλλο σημείο λέει: «Πώς το βαστά η καρδιά σαν να αγοράζετε από Εβραίους πραμάτειες; Και τα άσπρα ύστερα να τα ξοδεύουν δια να σύρουν κανένα χριστιανόπουλον να το σφάξουν να πάρουν το αίμα του και με κείνο να κοινωνούν; Λοιπόν χριστιανοί μου μην αγοράζετε τίποτε απ' αυτούς».

Αυτά κήρυττε ο Κοσμάς στα κηρύγματά του. Από την άλλη βέβαια για να είναι εντάξει με τις χριστιανικές διδαχές έλεγε: «Όθεν αδελφοί μου, όσοι αδικήσετε χριστιανούς ή Εβραίους ή Τούρκους, να δώσετε το άδίκον πίσω διότι είναι κατηραμένον και δεν βλέπετε καμμίαν προκοπήν».

Στο Τουρκοβράχωρο η πλειοψηφία των κατοίκων ήταν σαφώς εκείνη την εποχή Οθωμανοί. Φαίνεται πως ο οθωμανικός στρατός ίδρυσε αυτόν τον οικισμό για να καλύψει τις δικές του ανάγκες, όμως μετά την εγκατάσταση των εκ της Δυτικής Ευρώπης Εβραίων προσφύγων μετατράπηκε σε ένα μικρό αλλά σημαντικό για την περιοχή αστικό κέντρο. Την δραστηριότητα των Οθωμανών και άλλων τιτλούχων γαιοκτημόνων συμπλήρωσε η δραστηριότητα τεχνητών και εμπόρων. Στην νέα αγορά που δημιουργήθηκε εισέβαλαν σταδιακά και οι χριστιανοί κάτοικοι του Βραχωρίου. Εκεί λοιπόν ο Κοσμάς ο Αιτωλός έμεινε και κύρηξε από το 1759 έως το 1762. Γνωρίζουμε ότι επέστρεψε το 1775 όπου έφτιαξε ένα σχολείο, δεν γνωρίζουμε όμως πολλά για το περιεχόμενο της διδασκαλίας του.

Τα σχολεία του ο Κοσμάς τα έστηνε με χορηγίες Αρβανιτών εμπόρων και τα συντηρούσε πάλι με τον ίδιο τρόπο[7]. Γραπτά του ιδίου του Κοσμά για τη διδασκαλία και το κύρηγμά του δεν

έχουμε. Βασιζόμαστε σε ό,τι διασώθηκε διά της προφορικής παράδοσης και όπως αυτή αποτυπώθηκε σε γραπτά λογίων της εποχής μετά τον θάνατό του. Ο μαθητής του Κοσμά Σάπφειρος Χριστοδουλίδης ή Ζαφείρης ή Ραμμενιάτης, αναφέρει: «Ο ιερός Κοσμάς επήγεν πάλιν εις τα Ιωάννινα, και πρώτον μεν εκατάπεισε τους χριστιανούς να μεταβάλουν το κοινόν παζάρι από την Κυριακήν εις το Σάββατον, το οποίον τους επροξένησε [στους Εβραίους] μεγίστην φθοράν. Δεύτερον τους εκήρυξε δια φανερούς εχθρούς, και ότι είναι έτοιμοι κάθε καιρόν να κάνουν κάθε κακόν εις τους χριστιανούς. Τρίτον, θέλοντας να βγάλει από τα κεφαλάς των χριστιανών τας μακράς φούντας και τα τοιαύτα, τα οποία όλα ηγόραζον από τους Εβραίους, τους edίδασκε πως είναι ακάθαρτα, ότι επί τούτου δια τους χριστιανούς οι θεοκτόνοι τα μολύνουσι, και να μη τα αγοράζωσι ολότελα».[8]

Οι Εβραίοι τον κυνήγησαν για αυτό τον πόλεμο και τον συκοφάντησαν στον Αλή Πασά λέγοντας πως είναι πράκτορας της ρωσικής πολιτικής. Ο Πασάς τον συνέλαβε και τον γλίτωσαν οι Αρβανίτες έμποροι πληρώνοντας μεγάλο ποσό ως λύτρα. Βέβαια δεν γλίτωσε τον θάνατο. Τον κρέμασαν στις 24 Αυγούστου 1779 υπάλληλοι του Κουρτ πασά κι αυτός ο θάνατος χρεώθηκε από κάποιους στους Εβραίους εμπόρους ως αποτέλεσμα της πολεμικής τους.

Οι Εβραίοι γενικώς συγκέντρωναν το μίσος και των χριστιανών και των Οθωμανών, μίσος που δεν συνάδει με την προσφορά τους στα σκοτεινά χρόνια της φτώχειας και της αγνωσίας που σκέπαζε τους πληθυσμούς της περιοχής. Ο ιστορικός Απόστολος Βακαλόπουλος λέει: «Οι Εβραίοι ευφυείς βιοτέχνες και έμποροι μούν του υπηκόους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις διάφορες τέχνες και εφευρέσεις, κερδίζουν πολλά και γίνονται ιδιοκτήτες μεγάλων εμπορικών καταστημάτων. Οι ίδιοι κινούν τα κεφάλαιά τους προς μεγαλύτερες επιχειρήσεις.»[9] Ο Ο Γάλλος γιατρός Spon (1674) αναφέρει: «Στη Ναύπακτο οι χριστιανοί έχουν δύο εκκλησίες και οι Εβραίοι τρεις συναγωγές. Τα προϊόντα που εξάγονται από το λιμάνι είναι δέρματα, λάδι, καπνός, σιτάρια, ρίζι, κριθάρι». Επίσης πρέπει να σημειώσουμε την ειρηνική

συνύπαρξη επί αιώνες των αυτόχθονων Εβραίων με τους πληθυσμούς που κατά καιρούς εναλλάσσονταν στην περιοχή. Στην Περίστα Ναυπακτίας δεν γνωρίζουμε από πότε υπάρχει κοινότητα Εβραίων σηροτρόφων ωστόσο την τέχνη αυτή ασκούν Ρωμανίτες Εβραίοι από πολύ παλιά. Ο Ισπανοεβραίος περιηγητής Βενιαμίν εκ Τουδέλας (12^{ος} αιώνας) σημειώνει την ύπαρξη εβραϊκής κοινότητας στην πόλη Άφιλον στις εκβολές του Αχελώου κοντά στη σημερινή Γουριά. Άλλη πηγή αναφέρει και τη Ναύπακτο[10].

Η σφαγή των εβραϊκών οικογενειών στο Βραχώρι το 1821 καθώς και των λίγων φτωχών Τούρκων που δεν είχαν με τι να ανταλλάξουν τη ζωή τους (δεν είχαν «τιμή») είναι ένα γεγονός που σκιάζει την 11^η Ιουνίου, μέρα γιορτής της «απελευθέρωσης του Βραχωρίου». Η δικαιολογία ότι ήταν πλούσιοι και δυνάστες δεν στέκει ιστορικά αφού υπήρχαν και Εβραίοι γεωργοί, μεταξουργοί και τεχνίτες. Πλούσιοι και δυνάστες ήταν σε μεγαλύτερο βαθμό Βλάχοι, Τούρκοι και Αρβανίτες. Αυτοί μάλιστα κατείχαν την εξουσία και τη δύναμη. Τα Πασαλίκια, τα Βιλαέτια και τα αρματωλίκια ήταν στα χέρια τους.

Αν οι σύγχρονοι Αγρινιώτες χρειάζονται εναγωνίως το ιστορικό γεγονός που θα τους συνδέσει με το παρελθόν ανάμεσα στα άλλα πρέπει να ψάξουν στις στάχτες του Βραχωρίου και στις κραυγές των δολοφονημένων αμάχων, θυμάτων ενός άγριου ρατσισμού.

Σημειώσεις:

[1] Σπυρίδων Τρικούπης, Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, τόμος 1^{ος}, Αθήνα, εκδ. Νέα Σύνορα-Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 1993, σελ.243

[2] Γεράσιμος Ηρ. Παπατρέχας, Ιστορία του Αγρινίου, Αγρίνιο, έκδοση Δήμου Αγρινίου 1991, σελ. 213

[3] Ό.π. σελ. 250

[4] Ο Κορδάτος εικάζει ότι ήταν ένας πλούσιος Εβραίος.

[5] Γεράσιμος Παπατρέχας, ό.π, σελ. 242-245

[6] Γ. Κορδάτος: Αναφορές στη συμβολή των Εβραίων στις τέχνες (βιοτεχνία), στη γεωργία και το εμπόριο.

Απ. Βακαλόπουλος «Νέα Ελληνική Ιστορία» σελ. 53 -54.

[7] Μάρκος Γκιόλιας. «Ο Κοσμάς ο Αιτωλός και η εποχή του» σελ. 18. Στο χρονογραφικό σχεδιάσμα του συγγραφέα: 1778, οικονομική υποστήριξη του Κοσμά από μικροπωλητές και μικρέμπορους της Ηπείρου.

[8] Μάρκος Γκιόλιας, ό.π, 225 -239.

[9] Απ. Βακαλόπουλου, ό.π.

Κ. Σιμόπουλος. «Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα» σελ.692.

[10] Θανάσης Παπαθανασόπουλος, Περίστα Ναυπακτίας, 1998.

Βενιαμίν εκ Τουδέλας, Το οδοιπορικό ενός Εβραίου περιηγητού, ΧΡΟΝΙΚΑ, περιοδικό του Κ. Ι. Σ.

Φ. Χριστόπουλος. Η Εβραϊκή Κοινότης Ναυπάκτου, τόμος Α', 1968, σελ.277 -30 της επετηρίδος της Εταιρείας Στερεολλαδίτικων Μελετών.

**Το παρόν κείμενο δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στο 2^ο τεύχος του Αγρινιώτικου περιοδικού CONTACT τον Ιούλιο του 2001. Δημοσιεύεται σήμερα 16 χρόνια αργότερα στο site της Βαβυλωνίας με κάποιες προσθήκες που δεν είχαν συμπεριληφθεί στην έκδοση του CONTACT λόγω έλλειψης χώρου.*

CONTACT

Τ.Θ. 93 30100 ΑΓΡΙΝΙΟ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2001

2

ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ
ΤΡΟΜΟΝΟΜΟ και
την παγκόσμια
"νέα" τάξη

Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ
ΕΒΡΑΙΩΝ ΣΤΟ
ΒΡΑΧΩΡΙ ΤΟ 1821

ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΣ:
ΔΥΣΚΟΛΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Κόμικς:

ΟΜΙΧΛΗ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Φιλοσοφία:

Στοιχεία της έννοιας
της ελευθερίας στον
Επίκτητο

Hip Hop - Fight the Power

800 ΔΡΧ.

e-mail: contact_agrinio@geosities.com

www.geosities.com/contact_agrinio

Αυτοδιαχείριση: Μύθος και Πραγματικότητα

Νίκος Ιωάννου

«Δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε» είναι το μοντέλο βάσει του οποίου συνδικαλιστές και εργαζόμενοι ανακτούν το εργοστάσιο τη δεκαετία του '70 στη Γαλλία. Η ίδια λογική υπάρχει σχεδόν σε όλα τα αυτοδιαχειριστικά εγχειρήματα κατά την περίοδο της βιομηχανικής ανάπτυξης και γενικότερα της ανάπτυξης. Μέχρι και τη δεκαετία του '90, όπου με την εμφάνιση του ζαπατιστικού φαινομένου έχουμε την άρνηση τέτοιων αξιακών θεσφάτων και την αμφισβήτηση της πρωτοκαθεδρίας της οικονομίας και του παραγωγισμού. Παρότι παραδοσιακή κοινωνία, οι Ζαπατίστας εξέπεμψαν ένα παγκόσμιο μήνυμα δημοκρατίας. Ένα μήνυμα που λίγο αργότερα έγινε σημαία των πρώτων μεγάλων εξεγέρσεων του 21^{ου} αιώνα.

Όμως στις βιομηχανικές χώρες της μέχρι τότε εποχής, η απασχόληση των εργατών στο εργοστάσιο ήταν μια κατά κάποιον τρόπο κληρονομική βεβαιότητα. Αυτή η βεβαιότητα χάνεται τότε οριστικά και το κενό καλύπτεται από ένα στρώμα ανασφάλειας. Μια απώλεια που συνοδεύεται από σημαντικές αλλαγές στο παραγωγικό μοντέλο και την οικονομία: διάλυση της εθνικής παραγωγής και ανάπτυξης, μεταλλαγή της τοπικότητας, η οποία πλέον δεν προσδιορίζεται γεωγραφικά, αλλά σε σχέση με την κεντρική διαχείριση. Οι επιχειρήσεις λιγοστεύουν διαρκώς, με αποτέλεσμα βιομηχανικές περιοχές να μετατρέπονται σε όγκους ερειπίων. Οι θέσεις εργασίας είναι πλέον σκόρπιες σε όλον τον πλανήτη και η παγκόσμια αγορά εργασίας καθίσταται το πεδίο του νέου ανταγωνισμού.

Η ανάκτηση ενός εργοστασίου μοιάζει πολύ μικρή πρόταση μπροστά στο αδιέξοδο της διάλυσης των βεβαιοτήτων στις παλαιές βιομηχανικές χώρες και ενώ τα ζεστά φουγάρα της Κίνας υποδέχονται εκατομμύρια υποταγμένους εργάτες. Στη μια πλευρά

του πλανήτη έχουμε αποβιομηχάνιση, ενώ στην άλλη έχουμε ένα βιομηχανικό παραλήρημα. Μια στεγνή ανατύπωση της καταναλωτικής κουλτούρας και της παραγωγής των εκατομμυρίων σκουπιδιών του καπιταλισμού. Όμως και αυτοί που κατορθώνουν να ανακτήσουν ένα εργοστάσιο στα τέλη της «χρυσής τριακονταετίας» δεν φαίνεται να εμπορούνται από το νόημα κάποιας άλλης, αντικαταναλωτικής κουλτούρας.

Το σλόγκαν «**δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε**» έχει μια συνάφεια με τα διαφημιστικά πρότυπα της εποχής όπως το «ανάβει, ξυρίζει, γράφει» της Bic ή το «ντύνει, στολίζει, νοικοκυρεύει» της δικής μας Πειραϊκής-Πατραϊκής. Είναι αδιανόητη σήμερα μια ζωή κατακλυζόμενη από αυτά τα τρίπτυχα του καταναλωτισμού.

Όχι λόγω μιας hipster αντικαταναλωτικής αντίληψης, η οποία εξαντλείται στην αισθητική των πραγμάτων, αλλά λόγω μιας καθημερινής βιωματικής διαπίστωσης. Πρόκειται για την υποχώρηση του φαντασιακού του καταναλωτισμού, η οποία φτάνει σε τέτοιο βαθμό ώστε να εμφανίζεται στις στατιστικές ως «ανεξήγητη μείωση της ζήτησης».

Αντιστοίχως θα μας φαινόταν αδιανόητη σήμερα μια ζωή κατακλυζόμενη από το τρίπτυχο «δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε». Μια ζωή κατακλυζόμενη από το νόημα του παραγωγισμού και του καταναλωτισμού και μιας αμοιβής ώστε να μπορείς ευχάριστα να παράγεις και ανεμπόδιστα να καταναλώνεις.

Όταν ο πατέρας λέει στο παιδί του ότι πρέπει να βγει έξω, να ζήσει, γιατί η ζωή είναι μία αγορά όπου μπορείς να πουλάς κάτι με κέρδος –στην ταινία *Songs from the Second Floor* του Roy Anderson– κυριολεκτεί! Ο **παραγωγισμός** και ο **οικονομισμός** είναι καθολικά νοήματα ακόμη και πριν από είκοσι χρόνια. Είναι σήμερα το ίδιο καθολικά αυτά τα νοήματα; Σίγουρα το να έχεις αρκετά χρήματα παραμένει κυρίαρχη αξία. Το να παράγεις όμως για να τα αποκτήσεις είναι μια αξία με ελάχιστη σημασία. Μια αξία που δεν σου εξασφαλίζει τη θέση σου στην κλίμακα της κοινωνικής ανισότητας όσο χαμηλή και αν είναι η προσδοκία σου.

Πρόκειται για τη μείωση του φαντασιακού της ανάπτυξης που, εκτός των σταθερά μειούμενων δεικτών της, συμπληρώνεται από παγκόσμια μείωση της διάθεσης για παραγωγικές επενδύσεις.

Πριν από σαράντα περίπου χρόνια λοιπόν συνδικαλιστές και εργαζόμενοι ανακτούν χρεοκοπημένες επιχειρήσεις και τις λειτουργούν, αφού οι ιδιοκτήτες τους αδυνατούν. Μία κίνηση που ήταν και παρέμεινε συμβολική, σαν ένα είδος απάντησης που θα μπορούσε να είχε δοθεί μπροστά στο κλείσιμο των βιοτεχνιών και των βιομηχανιών. Αυτή η κίνηση επανέρχεται σήμερα μέσα σε μια βαθειά κρίση διαφορετική από κάθε άλλη φορά. Μια κρίση που έχει να κάνει, εκτός των άλλων, με την καταστροφή της τοπικής-εθνικής παραγωγής στο πλαίσιο της οικονομικής παγκοσμιοποίησης.

«Αν δεν μπορούν αυτοί, μπορούμε εμείς». Τι όμως δεν μπορούν αυτοί, το οποίο μπορούμε εμείς; Είναι φανερό πως αντιμετωπίζουμε τα εργοστάσια σαν να φυτρώνουν από μόνα τους, σαν ένα φαινόμενο φυσικό όπως το φως του ήλιου ή την βροχή και όπως κείτονται πεθαμένα πια, να περιμένουν την εργατική τάξη να τα αναστήσει. Οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να διατηρούν μια επιχείρηση χωρίς να τους αποδίδει το προσδοκώμενο κέρδος. Ενώ «εμείς» μπορούμε να λειτουργούμε ένα εργοστάσιο και να μοιραζόμαστε ένα μικρότερο κέρδος ανάλογο των προσδοκιών μας. Είναι ποτέ δυνατόν μια τέτοια πρόταση να αλλάξει την παραγωγική ρότα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας;

Αν ναι, τότε σημαίνει ότι η αυτοδιαχείριση μπορεί να ξεπερνά τα εμπόδια της διάλυσης της τοπικής -εθνικής παραγωγής και της εξάρτησης από το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αν ήταν αλήθεια κάτι τέτοιο, οι υπερασπιστές της εθνοκρατικής οπισθοδρόμησης θα εφάρμοζαν την αυτοδιαχείριση δια ροπάλου.

Έχουμε δύο περιπτώσεις όπου ένα ανακτημένο από τους εργαζόμενους εργοστάσιο καταφέρνει μια διάρκεια μέσα στο χρόνο:

Η μία είναι η περίπτωση όπου το παραγόμενο προϊόν είναι αρκετά

ανταγωνιστικό και οι εργαζόμενοι διαχειριστές προσαρμόζουν την εμπορική δραστηριότητα στην παγκόσμια οικονομία της αγοράς. Τα κέρδη μοιράζονται εξ ίσου και το εγχείρημα εντάσσεται στο κανονιστικό καθεστώς του κράτους. Εδώ όμως έχουμε να κάνουμε με ένα πολυ- και ισο-μετοχικό παράδειγμα όπου οι αποφάσεις της συνέλευσης των εργαζομένων περιορίζονται σε τεχνικά ζητήματα παραγωγής και αναδιανομής. Τα ουσιαστικά ζητήματα τα αποφασίζει η διόλου ελεύθερη οικονομία και το διόλου παραχωρητικό κράτος. Οπότε για να έχουμε αυτοδιαχείριση θα πρέπει να αλλάξουμε το περιεχόμενο της λέξης.

Η άλλη περίπτωση, που παρουσιάζει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, είναι αυτή όπου οι εργαζόμενοι καταλαμβάνουν το εργοστάσιο και το λειτουργούν με οποιαδήποτε προσχηματική ένταξη σε κανονισμό, για να το θέσουν στην υπηρεσία μιας κοινότητας. Η κοινότητα θέτει εξ αρχής τους σκοπούς της και η παραγωγή και η οικονομία του εργοστασίου υποτάσσονται σε αυτούς τους σκοπούς. Τότε έχουμε πραγματικά ένα εγχείρημα αυτοδιαχείρισης, που μπορεί να μη φέρνει από μόνο του την επανάσταση, δείχνει όμως με σαφήνεια τον δρόμο προς αυτήν.

Σε κάθε περίπτωση, τα μέσα παραγωγής παίζουν τον μικρότερο ρόλο στη μετατροπή μιας καπιταλιστικής επιχείρισης σε αυτοδιαχειριστική. Αυτό που χαρακτηρίζει τη μετατροπή είναι το περιεχόμενο της πράξης των εργαζομένων. Εάν δηλαδή το περιεχόμενο αμφισβητεί ριζικά την υπάρχουσα θέσμιση και εάν θέτει τους όρους για μια εξ αρχής δημιουργία του δημόσιου χώρου.

Ένα παράδειγμα είναι η «**Εφημερίδα των Συντακτών**», που είναι μια συνεταιριστική εφημερίδα και που συγκαταλέγεται μάλιστα στα αυτοδιαχειριστικά εγχειρήματα. Δεν είναι ανακτημένη επιχείρηση, αλλά συνεταιρισμός εργαζομένων του κλάδου, η πλειοψηφία των οποίων είχε εργοδότη την παλιά «Ελευθεροτυπία». Ένα Μέσο Μαζικής Ενημέρωσης που δεν διασφαλίζει κανέναν έλεγχο από πλευράς αναγνωστών, που λογοκρίνει περισσότερο απ' ό,τι λογόκρινε ο παλιός εργοδότης τους εργαζόμενους, που το περιεχόμενό του καθορίζεται από άτυπες ή τυπικές εξουσίες.

Ποιο είναι λοιπόν το στοιχείο που θα επέτρεπε να χαρακτηριστεί το εγχείρημα αυτοδιαχειριζόμενο; Απλώς και μόνο το ότι είναι συνεταιριστικό;

Ένα διαφορετικό παράδειγμα είναι το κατειλημμένο εργοστάσιο της **BIOME** στη Θεσσαλονίκη. Οι εργαζόμενοι δημιούργησαν έναν συνεταιρισμό στο πλαίσιο μιας πλατιάς συνέλευσης αλληλέγγυων και παράγουν προϊόντα τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με αυτά που παρήγαγε η καπιταλιστική επιχείρηση στο παρελθόν. Τα προϊόντα που παράγει η κατειλημμένη BIOME χαρακτηρίζονται «καλά» προϊόντα και διακινούνται μέσα από δίκτυα των αλληλέγγυων. Στη διαμόρφωση του περιεχομένου καθώς και στις αποφάσεις συμμετέχει μια κοινότητα ανθρώπων, έτσι που να μπορούμε να μιλήσουμε για ένα αυτοδιαχειριστικό εγχείρημα. Η επιβίωση του εγχειρήματος εδώ δεν εξαρτάται όπως βλέπουμε από το τι ακριβώς παράγει, αλλά από το κατά πόσο το ίδιο το εγχείρημα γίνεται φορέας των ιδεών ενός καινούριου κολεκτιβισμού.

Ενός κολεκτιβισμού που έχει να κάνει με το ποιοι είμαστε, γιατί και τι παράγουμε και για ποιον το παράγουμε. **Ενός κολεκτιβισμού που δεν έχει να κάνει απλώς με την αναδιανομή των κερδών αλλά κυρίως έχει να κάνει με τον κοινωνικό έλεγχο και τη δημοκρατία.**

Εδώ βλέπουμε μια σημαντική διαφορά σε σχέση με το παραδοσιακό εργατικό κίνημα της ανάκτησης των θνησκόντων καπιταλιστικών επιχειρήσεων με το μότο «δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε». Είναι μια σημαντική διαφορά του σημερινού νεογέννητου πολιτικού κινήματος με το παραδοσιακό. Οι «πολίτες κατά του λιθάνθρακα», ένα νικηφόρο κίνημα του πρόσφατου παρελθόντος (2007-2009), δεν χρησιμοποίησε οικονομικά επιχειρήματα, αλλά το «γιατί να παράγουμε ενέργεια και για ποιον», ένα πολιτικό ερώτημα κεντρικής σημασίας. Ένα πολιτικό ερώτημα που έθετε τους όρους για μια αυτοδιαχειριστική παραγωγή του κοινού αγαθού της ενέργειας. Αναμφίβολα το σύνθημα «αν δεν μπορείτε εσείς μπορούμε εμείς» έγινε προμετωπίδα του αγώνα της BIOME, αλλά ίσως τελικά δεν αντικατοπτρίζει με ακρίβεια το

περιεχόμενο αυτού του αγώνα. «Μπορείτε δεν μπορείτε εσείς, εμείς μπορούμε και έχουμε το δικό μας τρόπο να τα καταφέρουμε» θα ήταν μάλλον το πιο κατάλληλο.

Περισσότερα από εκατόν πενήντα χρόνια εμπειρίας του κινήματος της αυτοδιαχείρισης είναι αρκετά για να καταλάβουμε τα δύο μεγάλα εμπόδια προς την εφαρμογή της.

Το ένα εμπόδιο είναι το κράτος. Σε όλα αυτά τα χρόνια, όποτε και αν εμφανίστηκε αυτοδιαχείριση, το κράτος προσπάθησε να την εντάξει στους κανονισμούς του ή να την καταστείλει· και στις δύο περιπτώσεις είχαμε είτε αλλοίωση του περιεχομένου της, είτε συρρίκνωσή της μέχρι εξαφάνισης. Το άλλο μεγάλο εμπόδιο είναι η «ελεύθερη» οικονομία ή αλλιώς η οικονομία της αγοράς. Όποιος λειτουργεί στο πλαίσió της, ή ακολουθεί τους νόμους της ή πεθαίνει. Το μεγαλύτερο κέρδος με το μικρότερο κόστος: όταν ένα εγχείρημα αυτοδιαχείρισης υποτάσσεται σε αυτόν τον νόμο, αυτομάτως μεταλλάσσεται σε «αυτοδιαχειριζόμενη» κερδοσκοπία. Στην πραγματικότητα το αυτο- παύει να υπάρχει και γίνεται ετερο-διαχείριση, όπως και στην περίπτωση της κρατικής παρέμβασης. Ο κοινωνικός παράγοντας χάνεται και για τη δημοκρατία ούτε λόγος να γίνεται. Εκτός εάν καταλαβαίνουμε τη δημοκρατία απλώς σαν μια διαδικασία.

Δηλαδή το ένα εμπόδιο είναι η πολιτική οργάνωση της κοινωνίας, το πολιτικό καθεστώς. Είναι μάλλον ακατόρθωτο να συμπλεύσει η αυτοδιαχείριση, η αυτοδιεύθυνση με τη διαχωρισμένη εξουσία και δεν μπορούν να υπάρξουν παρά μόνο σαν πράγματα αντιθετικά και ανταγωνιστικά. Το δεύτερο μεγάλο εμπόδιο, είναι η πρωτοκαθεδρία του χρήματος. Η επιβολή της οικονομίας σαν κυρίαρχου τομέα πάνω σε όλους τους υπόλοιπους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Όταν μια συλλογικότητα, ένας συνεταιρισμός ενστερνίζεται αυτή τη θεμελιώδη καπιταλιστική αξία, τότε δημιουργεί κάτι σαν συνεταιριστικό καπιταλισμό. Έναν καπιταλισμό με αναδιανεμητική γραφειοκρατία που τον είδαμε περιορισμένα μεν, να εμφανίζεται δε, σε συνεταιριστικά παραδείγματα. Παραδείγματα που έμοιαζαν πιο πολύ με πολυμετοχικά σχήματα παρά με αυτοδιαχειριστικά.

Γιατί λοιπόν θέλουμε αυτοδιαχείριση; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα προσδιορίζει λίγο πολύ και το περιεχόμενο του κάθε εγχειρήματος. Θέλουμε θέσεις εργασίας ή μια κάποια οικονομική εξασφάλιση; Θέλουμε να μετρήσουμε την οικονομία και την παραγωγή με συλλογικό τρόπο; Τότε μάλλον απομακρυνόμαστε από το σκοπό μας που δεν είναι τίποτα άλλο από ένας πολιτικός σκοπός.

Θέλουμε λοιπόν την αυτοδιαχείριση επειδή θέλουμε αυτοκυβέρνηση. Αρχής γενομένης από την παραγωγή και την οικονομία που τις θέλουμε υποταγμένες στους υπόλοιπους τομείς των δραστηριοτήτων μας. Τομείς τους οποίους ορίζουμε εμείς, τα άτομα αυτής ή της άλλης κοινότητας. Αυτό ακριβώς προσδιορίζει ως αυτοδιαχειριστικό ένα εγχείρημα. Έτσι μπορούμε να ξεχωρίσουμε εκείνα τα εγχειρήματα που αυτοχρίζονται αυτοδιαχειριστικά και αποκτούν κάτι σαν τίτλο τιμής εξαργυρώσιμο κάθε στιγμή στο χρηματιστήριο των νοημάτων.

Το νέο πεδίο των κοινωνικών μαχών είναι αναμφίβολα ο δημόσιος χώρος: τα κοινά αγαθά και η δημιουργία του υπερταμείου εκποίησής τους από την ελληνική κυβέρνηση είναι ένα δείγμα. Στον αντίποδα της εκποίησης δημιουργείται ένα κίνημα υπεράσπισης των κοινών αγαθών από το οποίο δεν λείπουν οι αυτοδιαχειριστικές προτάσεις. Είναι αλήθεια πως υπάρχουν χιλιάδες συνεταιρισμοί διαχείρισης της ύδρευσης και πολύ περισσότερο της άρδευσης σε όλον τον κόσμο. Όπως όμως εξηγήσαμε, συνεταιρισμός δεν σημαίνει απαραίτητα και αυτοδιαχείριση. Στις πιο πολλές περιπτώσεις χωριών ή πόλεων έχουμε σχήματα διαχείρισης της παροχής, μέλη των οποίων είναι οι χρήστες -μέτοχοι. Τι όμως αποφασίζουν αυτοί οι μέτοχοι και μέχρι πού φτάνει η δικαιοδοσία τους; Συνήθως αποφασίζουν για τα τετριμμένα, δηλαδή την τιμή του νερού, τη συντήρηση του δικτύου ή την κατανάλωση σε σχέση με τα αποθέματα. Αποφάσεις που παρ' ότι αφορούν τα τετριμμένα εξαρτώνται από την απόφαση της πολιτικής εξουσίας στη γενικότερη διακυβέρνηση.

Αν μιλήσουμε για τα μη τετριμμένα, η δικαιοδοσία των συνεταιριστών είναι ανύπαρκτη. Παράδειγμα, για ποιους σκοπούς

μπορεί να χρησιμοποιείται το νερό; Μπορούμε να το χρησιμοποιούμε σε πυρηνικό εργοστάσιο; Μπορούμε να το χρησιμοποιούμε σε εξορύξεις, σε γήπεδα γκολφ ή άλλες υδροβόρες δραστηριότητες; Μπορούμε να πλένουμε το αυτοκίνητό μας; Θα εξασφαλίσουμε την απρόσκοπτη πρόσβαση όλων στο νερό; Θα προστατέψουμε την ελεύθερη ροή των ποταμών στη θάλασσα; Όλα αυτά είναι πολιτικές αποφάσεις και εξαρτώνται από άλλες αποφάσεις που αφορούν τομείς πέραν του νερού. Πώς λοιπόν κάνουμε αυτοδιαχείριση στον δημόσιο χώρο; Φτιάχνοντας μια νεροκοινότητα με περιορισμένη εξουσία στη θέση ενός υπουργείου νερού; Ή δημιουργώντας εξ αρχής τον δημόσιο χώρο – μια δημιουργία που θα βρίσκεται σε διαρκή σύγκρουση με την υπάρχουσα θέσμιση;

Είναι ψέμα πως συνεταιρισμός σημαίνει αυτοδιαχείριση. Είναι ψέμα πως αν μιλήσουμε για παραγωγή το μοντέλο δεν είναι άλλο από μια βιομηχανικού και κεφαλαιουχικού τύπου παραγωγή. Είναι ψέμα πως αν μιλήσουμε για τον δημόσιο χώρο το μοντέλο δεν είναι άλλο από τη γραφειοκρατική-οικονομική οργάνωση και κατάτμήσή του. Επίσης είναι ψέμα πως δεν νοείται πρόταση μιας άλλης κοινωνικής οργάνωσης εάν δεν συμφωνεί με τους κώδικες της οικονομικής επιστήμης ή μιας πολιτικής οικονομίας. Ψέματα που αποκαλύπτονται από μια παγκόσμια αυτοδιαχειριστική κίνηση, η οποία ξεπερνά τα στερεότυπα του 20^{ου} αιώνα θεσμίζοντας ρητά και διαυγασμένα λειτουργίες ελευθεριακής αντίληψης. Είναι ο παγκόσμιος κοινωνικός ψίθυρος κατά της γραφειοκρατίας και των αυθεντιών. Είναι ο ψίθυρος πίσω από τις δυνατές κραυγές, ο ψίθυρος που δημιουργεί ακατάπαυστα!

Το κείμενο του Ν. Ιωάννου δημοσιεύτηκε αρχικά στο πρώτο έντυπο τεύχος του kaboom, που κυκλοφόρησε τον Δεκέμβριο του 2016.

Εκπομπή BABYΛΩΝΙΑ | Στην Ελεύθερη Μετακίνηση Λέμε ΝΑΙ! (audio)

Εκπομπή BABYΛΩΝΙΑ.

Κάθε Παρασκευή στις 14:00, στην ERTOPEN.

Αναλύσεις και σχολιασμός... από τα κάτω.

Την Παρασκευή, 3 Μαρτίου 2017, εξετάσαμε το θέμα της ελεύθερης χρήσης των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς. Μισόν αιώνα μετά την κριτική στην ιδεολογία του αυτοκινήτου η Ελλάδα απλώνει παντού αυτοκινητόδρομους, συρρικνώνει το σιδηρόδρομο, ενώ σηκώνει φράχτες ελέγχου της μετακίνησης στις πόλεις, που χωρίς τη μετακίνηση απλώς δεν είναι πόλεις!

Ποια είναι η γνώμη του Κώστα Φωτεινακη από τους Φίλους Της Φύσης; Τι αναφέρουν άνθρωποι που συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες για ελεύθερη μετακίνηση;

Παρουσιάζει ο Νίκος Ιωαννου. Δημοσιογραφική επιμέλεια: Γιώργος Παπαχριστοδούλου.

Ραδιοφωνικά στους 106,7 στα fm για την Αττική και την Εύβοια, στους 96,5 μέσω του εργατικού κέντρου Εύβοιας και στους 97,3 στην Βοιωτία, μέσω του ράδιο "Ένωση".

Διαδικτυακά στο <https://www.ertopen.com/radio>.

Τα ηχητικά όλων των εκπομπών **εδώ**.

ΚΥΠΡΟΣ: Σκόνη τα Δόντια μέσα στα Σύκα

Νίκος Ιωάννου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ: Επιλύοντας το Κυπριακό...

Δεκατρία χρόνια μετά την απόρριψη του σχεδίου Ανάν για την επανένωση της Κύπρου, γινόμαστε θεατές ενός κύκλου διαπραγματεύσεων για τον ίδιο σκοπό. Για άλλη μια φορά οι εθνικιστικές εμμονές, κυρίως από πλευράς της ελληνικής κυβέρνησης αλλά και της τουρκικής, στέκονται εμπόδιο στην προοπτική της επανένωσης.

Για περισσότερα από εξήντα χρόνια η Κυπριακή κοινωνία ζει πάνω σε μια διακοπτόμενη γραμμή στα κενά της οποίας διαρκώς τραυματίζεται. Αυτή η βασανιστική διάρκεια δημιουργεί μια ψυχολογία απογοήτευσης και αμηχανίας στους ανθρώπους. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον ο δημόσιος χώρος καταλαμβάνεται σχεδόν ολοκληρωτικά από το πολιτικό σύστημα, από τη θρησκευτική ιεραρχία και από την κεφαλαιουχική δραστηριότητα. Στο μεγαλύτερο αστικό κέντρο του νησιού, στη Λευκωσία, δεν υπάρχουν πλατείες όπως δεν υπάρχουν στη πραγματικότητα και Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

Οι μπάρες του διαχωρισμού δεν χωρίζουν δύο έθνη αλλά δύο τεχνητούς κόσμους. Ένας περίπατος και στα δύο μέρη της οδού Λήδρας στη Λευκωσία αρκεί για να το διαπιστώσουμε. Οι μπάρες χωρίζουν δύο διαφορετικές οικονομικές πραγματικότητες που η πιο φτωχή αγωνιά να φτάσει την πιο πλούσια ενώ ο εθνικός διαχωρισμός φαίνεται μόνο σε σύμβολα των δύο επικυρίαρχων ξένων χωρών. Το εθνικό φαντασιακό στην ελληνοχριστιανική και στην τουρκοϊσλαμική εκδοχή του, έχει να κάνει με μια εθνοκρατική πραγματικότητα ξένη προς τα ιδιαίτερα τοπικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά -η multi παραδοσιακή αρχιτεκτονική είναι ένα καλό παράδειγμα που ενισχύει αυτή τη διαπίστωση.

Αυτό το πρόβλημα ίσως έχει τις ρίζες του στην εποχή κατά την οποία επιχειρείται η συγκρότηση ανεξάρτητου Κυπριακού έθνους-κράτους, στην εποχή δηλαδή της εξόδου από το Βρετανικό αποικιακό καθεστώς.

Το γεγονός ότι η συγκρότηση του εν λόγω έθνους-κράτους δεν ολοκληρώθηκε ποτέ δεν σημαίνει πως πρέπει να γυρίσουμε στο παρελθόν για να πετύχουμε την επανένωση των δύο κοινοτήτων. Ο φεντεραλισμός μπορεί να διατρέξει όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας έξω από τις εθνοκρατικές αντιλήψεις.

Το 2004, λίγο μετά το δημοψήφισμα στην Κύπρο για την επανένωση βάσει του σχεδίου Ανάν, δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό contAct, τεύχος 7 τρία κείμενα συντακτών του υπό τον γενικό τίτλο “ΚΥΠΡΟΣ: σκόνη τα δόντια μέσα στα σύκα”.

Εν όψει της σημαντικής εκδήλωσης που διοργανώνεται στο Nosotros στις 27/1/2017 από την Αντιεξουσιαστική Κίνηση Αθήνας και τη Συσπείρωση Ατάκτων της Λευκωσίας, θα αναδημοσιεύσουμε σταδιακά τα τρία αυτά κείμενα στη BABYΛΩΝΙΑ αρχίζοντας από σήμερα. Προσδοκούμε στο άνοιγμα ενός διαλόγου που θα σπάσει το κέλυφος του εθνοκεντρισμού στην κατεύθυνση της επαναδημιουργίας του δημόσιου χώρου στην Κύπρο από τις ίδιες τις τοπικές κοινότητες, από την κυπριακή κοινωνία στο σύνολό της.

Το ακόλουθο κείμενο πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό contAct, τεύχος 7, καλοκαίρι 2004:

Δυο κοινότητες Ένα νησί – Δυο μητέρες πατρίδες Ένας μύθος

Οι δύο κοινότητες στην Κύπρο έχουν σχέσεις ανταγωνιστικές από τότε που υπάρχουν. Δηλαδή από την εποχή της έξαρσης των θρησκειών εννοώντας την εποχή που κυριάρχησαν και απέκτησαν εξουσία. Εκείνη την εποχή γίνεται ο διαχωρισμός σε Χριστιανούς και Μουσουλμάνους. Αυτός ο διαχωρισμός προωθήθηκε από τις διάφορες δομές της εξουσίας όπως αυτές άλλαζαν μέσα στον χρόνο

και χρησιμοποιούσαν το θρησκευτικό ανταγωνισμό για τις ανάγκες της διαχείρισης, προς όφελός τους, της συλλογικής δύναμης της κοινωνίας.

Από την αρχή της Οθωμανικής κυριαρχίας στο νησί η Χριστιανική εκκλησία αποκτά ισχυρά δικαιώματα αναλαμβάνοντας ρόλο διοίκησης. Στις αρχές του 19^{ου} οι επισκέπτες της Κύπρου γνωρίζουν ότι ο πληθυσμός της κυβερνιέται ουσιαστικά από τον Χριστιανικό Αρχιεπίσκοπο και τον κλήρο του (1). Αυτό κάποιες στιγμές δημιουργεί εντάσεις ανάμεσα στις δύο εξουσίες τη Χριστιανική και την Οθωμανική όμως και οι δύο θρησκευτικές κοινότητες έχουν μια κοινή πορεία. Μουσουλμάνοι και Χριστιανοί αγρότες βρέθηκαν μαζί απέναντι στους εκμεταλλευτές τους ενώ η βία που άσκησαν ήταν ενάντια σε αυτούς και όχι μεταξύ τους. Οι δυο κοινότητες έζησαν πολύ αρμονικά τόσο που άρχισαν να αποκτούν μια κοινή κουλτούρα από το τι έτρωγαν μέχρι το πώς έχτιζαν τους ναούς τους. Μέχρι κοινά προσκυνήματα είχαν, μια συνήθεια που έφτασε ως τα μέσα του 20^{ου} αιώνα (2).

Η δημιουργία των δύο εθνικών κρατών με ισχυρό θρησκευτικό χαρακτήρα, του ελληνικού και του τουρκικού αλλάζει δραματικά τα πράγματα στην Κύπρο. Ο κρατικός επεκτατισμός αρχικώς της Ελλάδος (μετέπειτα και της Τουρκίας) επιχειρήθηκε με το «όραμα» της απελευθέρωσης των προγονικών εδαφών. Το ελληνικό κράτος αντελήφθηκε εξ' αρχής την Κύπρο σαν χωράφι του. Το ελληνικό κράτος μαζί με τους ελληνοκεντριστές διανοούμενούς του προώθησαν την πολιτιστική ισοπέδωση της Κύπρου. Κατέστρεψαν την κυπριακή κουλτούρα, την κουλτούρα των μικρών κοινοτήτων, μια μοναδική πολιτισμική ποικιλία σ' ένα νησί στην άκρη μια θάλασσας, στις άκρες δυο κόσμων!

Αυτή η πολιτισμική απόβαση του νεοελληνικού κράτους στην Κύπρο συνοδεύτηκε και από μια οικονομική, αρχικώς των Ελλήνων εφοπλιστών. Έτσι, η ανάγκη για ελληνοχριστιανική συνείδηση υπήρξε επιτακτική. Στο διάστημα από το 1930 έως το 1957 το ελληνικό εθνικιστικό ιδεολόγημα κινητοποίησε μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού.

Το 1950 η Τουρκία αρχίζει να ασχολείται με την Κύπρο και το ζήτημα γίνεται πιο περίπλοκο.

1959: Ιδρύεται ενιαίο κυπριακό κράτος δυο κοινοτήτων.

1963: Συνταγματικό πραξικόπημα του αρχιεπισκόπου Μακάριου που εκλαμβάνεται ως επίθεση της ελληνοχριστιανικής πλευράς κατά των τουρκοκυπρίων. Με τις ευλογίες του Μακάριου δραστηριοποιούνται οι ένοπλες ομάδες του γιατρού Λυσσαρίδη, του Πολύκαρπου Γεωργατζή και του Νίκου Σαμσών. Η δράση τους είναι εθνικιστική και τραμπουκική απέναντι στους μουσουλμάνους. Οι δυο εθνικισμοί συγκρούονται και οι τουρκοκύπριοι πληρώνουν με αίμα.

1967: Σφαγές τουρκοκύπριων στα χωριά Άγιο Θεόδωρο και Κοφινού της Λάρνακας.

Σφαγές από τον Νίκο Σαμσών και την ομάδα του στην Ομορφίτα.

Η χούντα της Αθήνας επιχειρεί πραξικόπημα θέλοντας να ανατρέψει τον Μακάριο και να τον αντικαταστήσει με τον τουρκοφάγο Νίκο Σαμψών.

1974: Οι Τούρκοι εισβάλουν στην Κύπρο και λεηλατούν εκδικούμενοι (3).

Η εκπαίδευση ήταν το όπλο για την άλωση της συνείδησης

Από την εποχή που διοικούσαν οι Άγγλοι η εκπαίδευση στην Κύπρο ήταν άκρως ελληνοκεντρική. Ήταν το μέσο για τη διάρρηξη της τοπικής κουλτούρας και τον εμποτισμό της με την ιδεολογία του ελληνικού έθνους. Ήταν τόσο καθολικό το σύνθημα για Κύπρο ελληνική που, μέσα και από την ενίσχυση που πρόσφερε ο «αντιαποικιοκρατικός» αγώνας κατά των Άγγλων, έκανε ακόμα και την Αριστερά να εθνικολογεί επί μισόν αιώνα κατά του «επεκτατικού» και «στρατοκρατικού» τούρκικου κράτους!

Το κυπριακό ζήτημα ανακατασκεύασε τον ελληνικό εθνικισμό κι έδωσε σανίδα σωτηρίας στην Αριστερά που εθνικοποίησε τον λόγο της, έγινε πατριωτική. Τη δεκαετία του '60, τη δεκαετία του '70, του '80, του '90 και τώρα το 2004, η Αριστερά από τον Ψυρούκη μέχρι το Γλέζο και το Θεοδωράκη και τις μικρές εξωκοινοβουλευτικές ομάδες, ξερνά τον εθνικισμό της στην Ελλαδική και Κυπριακή κοινωνία και επικυρώνει το διαχωρισμό των δυο κοινοτήτων.

Για αυτό άλλωστε στην Ελλάδα ο Καρατζαφέρης δεν κατάφερε ποτέ να γίνει Λεπέν. Κάτι που το καυχώνται μέχρι και οι ίδιοι οι αριστεροί. Αυτό το συντηρητικό κομμάτι στην ελληνική κοινωνία

το εκφράζουν αυτοί. Μετά λοιπόν από τόσα χρόνια εθνικιστικής προπαγάνδας όλων των κυβερνήσεων και των πολιτικών κομμάτων της Δεξιάς και της Αριστεράς και την ελληνοκεντρική εκπαίδευση σε Ελλάδα και Κύπρο ήταν εύκολο για τον Τάσο Παπαδόπουλο μέλος πλούσιας οικογένειας και φίλο του τουρκοφάγου Γεωρκάτζη να πείσει το λαό του για το “όχι”, γνωρίζοντας την υποστήριξη που θα είχε και στις δύο χώρες.

Το δόντια της πολυπολιτισμικής παγκοσμιοποίησης θρυμματίζονται στην εθνικιστική τροφή που τόσα χρόνια ταΐζουν τις κοινωνίες.

Το ΟΧΙ των Ελληνοκυπρίων είναι ΟΧΙ φοβικό, εθνικιστικό, ρατσιστικό, δεν είναι ΟΧΙ αντιιμπεριαλιστικό. Είναι ένα ΟΧΙ αυτοπαγίδευσης. Οι Ελληνοκύπριοι έχουν αναπτύξει ένα θρησκευτικο-οικονομικό εθνικισμό, μια κουλτούρα σνομπ, μια διάθεση περιφρόνησης απέναντι στο μουσουλμανικό κομμάτι του πληθυσμού. Είναι θύματα της ελληνοκεντρικής τους παιδείας, του εθνικιστικού παραληρήματος πολλών δεκαετιών. Αν έχουν κάποιον εχθρό οι Κύπριοι αυτός είναι το εθνικό φαντασιακό της Ελλάδας από τη μια και λιγότερο της Τουρκίας από την άλλη όπως έδειξε το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος. Αν οι Κύπριοι δεν ξεπεράσουν ποτέ τις μητέρες πατρίδες και το ιδανικό του έθνους δεν θα μπορέσουν να ζήσουν σαν μια κοινότητα. Πρέπει να ξεπεράσουν αυτό που τους χώρισε. Είναι μάταιο να περιμένουν από τη διεθνή κοινότητα (ΟΗΕ κλπ) να τους φτιάξει ένα σχέδιο που να εξυπηρετεί τα κοντόφθαλμα εθνικο-οικονομικά τους συμφέροντα.

Ας ξεπεράσουν τον ρατσισμό και τον εθνικισμό του πραγματοποιώντας την απελευθέρωση της διακίνησης αρχικώς, μόνοι τους σπάζοντας κάθε κρατικό φραγμό όπως ο “Αναρχικός Πυρήνας Κύπρου” προτείνει (4). Η συνεύρεση μελών των δυο κοινοτήτων και η συζήτηση για κοινά προβλήματα χωρίς την διαμεσολάβηση τοπικών ή διεθνών μεσολαβητών σε κοινές ανοιχτές συνελεύσεις χωρίς αυτούς που πάντοτε λειτούργησαν εις βάρος της κοινωνίας όλων των Κυπρίων.

Στην Κύπρο των δυο πολιτικών εξουσιών, των δυο θρησκευτικών λόμπι, των δυο εθνικών ιδεολογιών όταν οι αυτόνομες δυναμικές

των δυο πλευρών συνεργάζονται απομυθοποιείται το έθνος- κράτος πιο εύκολα.

Αν το «ΟΧΙ» των Ελληνοκυπρίων ήταν προϊόν ενός θρησκευτικο-οικονομικού ρατσισμού το «ΝΑΙ» των Τουρκοκυπρίων ήταν προϊόν του καπιταλιστικού ονείρου που βλέπουν την εικόνα του δίπλα τους. Η υπεράσπιση των φτωχών Τουρκοκυπρίων και εποίκων από την λαίλαπα του κερδοσκοπικού και υπερκαταναλωτικού καπιταλισμού είναι υπόθεση όλων των Κυπρίων διαφορετικά κάθε προοπτική για το νησί με σχέδιο ή χωρίς είναι προοπτική που εκκολάπτει το διαχωρισμό. Η υπεράσπιση της παραμονής όλων των εποίκων στο νησί είναι το ελάχιστο δείγμα αλληλεγγύης που μπορεί να υπάρξει.

Για την ιστορία...

Από μικρά παιδιά θυμόμαστε να μας μαθαίνουν στο σχολείο για τους βάρβαρους Τούρκους που έσφαξαν τα αδέρφια μας του Κύπριους Χριστιανούς.

Μεγαλώσαμε με το «τέρας Τουρκία». Με το μύθο των «χαμένων πατρίδων». Πετάσαμε από τα κόμματα της Αριστεράς σαν έφηβοι και το ίδιο τροπάρι ακούγαμε με τη διαφορά ότι εκεί έφταιγε η κακή Δεξιά και τα ξένα συμφέροντα. Αναρχικοί πλέον στις αρχές της δεκαετίας του '80 διαβάσαμε τα πρώτα κείμενα Κυπρίων συντρόφων αντικρίζοντας μια άλλη αλήθεια, μια άλλη ιστορία. Σήμερα ανασύρουμε από την μνήμη μας ό,τι μάθαμε, επιστρατεύουμε ό,τι μαθαίνουμε στη διαρκή μας αναζήτηση, για να αντιμετωπίσουμε τα εθνικιστικά «όχι» στο σχέδιο Ανάν, το σχέδιο Ανάν και τα «ναι» του καπιταλιστικού ονείρου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Κείμενο Κυπρίου Αναρχικού από «Φύλλα πορείας», τεύχος 4, έτος 1984.
2. «Είναι γνωστή η τάση των Χριστιανών και των Μουσουλμάνων της εποχής να κάνουν κοινά προσκυνήματα στους ιστορικούς ναούς ο ένας του άλλου. Η παρεμβολή αυτής της χριστιανομαθεθικής κοινότητας (που φυσικά για τους ελληνοχριστιανούς ιστορικούς ήταν απλώς χριστιανοί που υποχρεώθηκαν να αλλάξουν θρήσκευμα

επιφανειακά) είναι χαρακτηριστικό της τάσης για συμβίωση και πολιτιστική αλληλεπίδραση στα πλαίσια της αυτονομίας κάθε κοινότητας». (...) «Μουσουλμάνοι και Ορθόδοξοι έτρωγαν τα ίδια φαγητά, τα ίδια ρούχα, έχτιζαν σπίτια και εκκλησίες και τζαμιά σε στενά συσχετισμένη αρχιτεκτονική. Η αποδοχή από το Ισλάμ της πολυγαμίας και η απαγόρευση στην κατανάλωση οινοπνευματωδών έκαναν πολύ λίγα να χωρίσουν τις δύο κοινότητες. Παρά το ότι οι δύο κοινότητες ήταν χωριστές στη θρησκευτική λατρεία, στα κανάλια πολιτικής αντιπροσώπευσης και στον οικογενειακό νόμο, η διαίρεση (και οι αντιφάσεις) ανάμεσα στις αστικές ελίτ και στους αγρότες ήταν κοινωνικά πιο σημαντική και η πηγή βίαιων εξεγέρσεων. Μουσουλμάνοι και Ορθόδοξοι αγρότες εξεγέρθηκαν μαζί σε διάφορες περιπτώσεις. Οι επίσκοποι και οι κυβερνήτες συνεργάστηκαν στη διοίκηση του νησιού παρά τις εσωτερικές τους συγκρούσεις για την εξουσία.» «Φύλλα Πορείας», τεύχος 4, έτος 1984, αναδημοσιευμένα αποσπάσματα στο περιοδικό **amanita muscaria**, τεύχος 13, καλοκαίρι 2002.

3. Άρθρο του Δούδου Γιώργου συγγραφέα- δικηγόρου στην ιστοσελίδα της αντιεθνικιστικής κίνησης. (sitemaker.gr/antiethnikistik)

4. Αναρχικός Πυρήνας Κύπρου (www.geocities.com/anarxikos-pirinas-kyprou)